

ELOFIZETÉS.

HELYBEN ÉS VIDEKEN:

Egy évre ... 36 kor.
Fél évre ... 18 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy óra ... 3 kor.

Nyilttérli közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPLAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszaki egyetemi
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 307.

KIADÓHVATAL:

Aradi Nyomda Révész-
Társaság.

János főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 18.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szerda, július 11.

Nyilt levél Purgly László főispán urhoz!

Méltóságos főispán ur! Azt olvastuk egy nagy gondolkodónak: Ralf Waldo Emersonnak a „Kötelességekről” szóló essayében, hogy „a szeretetre csak annak a férfinak a lelke lehet igazán fogékony, aki látta az embereket kötelességeiket teljesítése közben meghalni!” Méltóságod most a harcok mezejéről érkezett, ahol esodálatos lelkű, átváltozott gondolkozású emberek élnek. Jött onnan, ahol a kötelesség mártirjai szenvednek és lelkesednek s ott tanulta megismerni a nagy eszmékért hevülő emberek apró bajait, amelyek milliók életét szinte elviselhetetlenné teszik. Ott megláthatta a messze távolba tekintő családapákat, kik félöntudatlanul szőlították elhagyott kedveseiket, az édes anyjáért aggódó fiut, kinek lelkéből a harcok durva öklelései sem ölheték ki az anyai simogatás emlékét.

Most, hogy az Aradi Közlöny egy százakat-ezreket érintő kérdésben Méltóságodhoz fordul: jól esik ezt tudnunk. Jól esik ráeszmélnünk arra, hogy a mi igazságainkat megértő lélekkel fogja fogadni s át fogja érezni, hogy mindaz, amit mi kérünk: méltányos, igazságos és jogos. Mert Méltóságod, midőn a lövészárók de profundisából a főispáni székre lép föl: ugyanazt a képet fogja meglátni, mint amelyet a front hőseinek lelkében megfigyelt. Vagy talán úgy mondhatnók, hogy azoknak az érzéseknek a tükörképét. Itt látni fogja a messze távolba tekintő családanyákat, kik szorongó szívvel sirják haza minden nap kedveseiket s látni fogja a fiaikért aggódó édesanyákat, kiknek lelkéből semmiféle gond és nélkülözés nem ölhetette ki az eltávozott fiu utolsó ölelésének emlékét.

A megpróbáltatásokat kívánó idők úgy hozták magukkal, hogy azoknak a sorsán, akik odakünn a végeken érettségük küzdenek — nem segíthetünk, de kötelességünk mindent elkövetni, hogy azoknak a sorsán enyhítsünk, akik idehaza szenvednek. Méltóságod mátol fogva e vármegye első embere s minden polgárának édes atyja. Azért fordulunk Méltóságodhoz e vármegye katonává lett polgárainak az érdekében.

Méltóságos uram! Az Aradi Közlöny nap-nap után kap panaszos leveleket, melyeknek nagy részét reszkető női kezek írják s e levelekben egyetlen kérdés ismétlődik szüntelenül: — Miért nem hozzák Aradra az

aradi honvédeket?! Miért kellett a gyulai honvédezrednek először Kolozsvárra távozni, aztán Karánsebesre költözködni? Mi értelme volt és van annak, hogy aradiak Gyulán, Kolozsvárott és Karánsebesen töltsék a frontmögötti életet? Ezer és egy ok szól amellett, hogy a háborúnak e pelyváként szétdobált áldozatai visszakerüljenek lakóhelyükre, hová őket érzelmi és existenciális érdekeik egyformán erősen kötik. A legtöbbször háza, földje, üzlete van Aradon és a megyében, felbecsülhető-e az a kár, mely e vagyont éri azzal, hogy az aradmegyei földműves és kereskedő a frontmögötti életet, szabadságát sem töltheti gazdaságának és üzletének irányítása végett az ő megyéjében. Ez a nemleges kár, de van még egy pozitív és érzékenyebb kár is. Ezek az emberek kénytelenek idegen városban élni, családjuktól és háztájuktól távol, s megközelítőleg se becsülhető fel az az összeg, amelyet ilyen módon elvonnak Aradtól és a megyétől, holott ellenkező esetben ennek itthon kellene maradnia. Nap-nap után szemünk előtt játszódnak le jelenetek, melyek azt bizonyítják, hogy a magára hagyott feleség és édes anyja, nemcsak hogy nem tudja kellőképpen kezelni az eltávozott férj és fiu vagyonát, amely fogy, romlik és megsemmisül a hozzá nem értő bánásmód alatt. A gazdasági kár ilyen módon existenciákat tesz tönkre, míg e szerencsétlen állapotot egyszerre megjavítaná, ha Arad fiainak katonai parancsnoksága Aradon székelne.

Budapest csak a napokban szállt erőteljesen sikra, midőn háziezredét a fővárosból máshová akarták helyezni. A felsorolt gazdasági okokon kívül nagy szerepet játszott a budapestiek kérelmében — egy bizonyos erkölcsi ok is, melyről hosszasan beszélni itt nem kívánunk. Hiszen ismeretes minden szociálisan gondolkozó ember előtt a háborús élet erkölcslezítő befolyása, s anélkül, hogy doktrinör elvek hiába való szólalait hangoztatnók: meg kell jegyeznünk, hogy a családi élet szétzúllásának, a gyermek nevelésnek égető kérdései is ennek az anomáliának a megszüntetését kívánják.

Adják vissza az aradmegyei honvédeket Aradnak! Ez a mi kiáltó kérésünk. Ezzel fordulunk Méltóságodhoz abban a pillanatban, midőn főispáni székét elfoglalni készül. Méltó-

ságának diszét, egyéni kiválóságának befolyását használja fel, hogy az aradmegyeieknek ez a rég óhajtott vágya teljesedésbe menjen. Méltóságod megtanulta ismerni a fronton a mi igazságainkat, s tudja, hogy amit mi kérünk, azt a köz érdekében tesszük, s annak jogossága gazdaságilag ép oly helyt álló, mint amennyire erkölcsileg fontos. Mi szívesen fogjuk ebben a nagy és szeretetteljes munkájában ami egész erünkkel támogatni Méltóságodat, s szolgálni fogunk adatokkal is, melyek kérésünket időszerűvé teszik. Részletezni fogjuk, ha kell, hogy honvédeinknek mennyi szükségtelen gondot okoz az idegen városokban való tartózkodás, ahol se megfelelő lakás, se megfelelő élelmezés nem lehet osztályrészük. Egy olyan kis város, mint Karánsebes a legjobb akarattal sem láthatja el az embereknek akkora tömegét, amely most falai között összezsúfolódott, s bár kényelemről nem is akarunk beszélni, de az embert megillető elhelyezés mégis csak fontos dolog olyan férfiakra nézve, kik az élettől a maguk jogait már kiverekedték.

Elképzelni sem tudunk szebb beköszöntőt, mintha Méltóságod ezt a kérdést mindnyájunk őszinte örömeire — egyéni sulyának teljes latbavetésével — megoldja. Buzgóságáért Aradvármegye maradandó hálája fogja köszönteni.

Tíz perces ülés.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A képviselőház mai ülését Szász Károly elnöke délután négy órakor nyitotta meg és bemutatta Zichy Aladár gróf megbízólevelét. Ezután bejelentette, hogy Tóth János, Justh János és Kebek Kornél lemondtak mandátumukról.

Gratz Gusztáv pénzügyminiszter bemutatta a hadsegélyezési és népjóléti célból kibocsátandó nyereménykölcsönről szóló javaslatot, kéri, hogy a pénzügyi bizottság a holnapi ülésen tegyen jelentést.

Rakovszky Iván bejelenti a minisztériumok szaporításáról szóló bizottsági jelentést és kéri erre a sürgősség kimondását. A Ház kimondja a sürgősséget.

Ezután Zboray Miklós, az összeférhetlenségi bizottság tagja letette az esküt.

Holló Lajos kijelenti, hogy multkori közbeszólásával Madarassy-Beck Gyula bárót beszédébe, nem akarta a félegyházi képviselőtestületet megsértani.

Holnapra interpellációt jegyeztek be: *Laehne Hugó* a komáromi főispánság, *Melczér László* a kiscgazdák és kismalmok, *Farkas Pál* a hadseregszállítási pörök rövizioja és a gyorsított eljárás törlése tárgyában. A Ház holnap délután 3 órakor tartja meg ülését. Napirendre tűzték ki az új miniszteriumokról szóló törvényjavaslatot.

Miután a miniszterelnök holnap felel *Madarassy-Beck Gyula* báró interpellációjára, az elnök javasolja, hogy a holnapi interpellációkat háromnegyed 8-ra tűzzék ki.

Esterházy Mór gróf miniszterelnök kéri, hogy már 7 órakor térjenek át az interpellációkra. Miután ehhez az elnök is hozzájárul, az interpellációkat holnap 7 órára tűzik ki.

Ezzel az ülés 4 óra 40 perckor végetért.

„Tóth János nem ri ki az együttesből.”

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Pécsről jelentik: Baranyamegye tegnapi közgyűlésén tudomásul vette az új kormány kinevezéséről szóló leiratot és 250 szóval s ellenében kimondta, hogy a kormányt a radikális választójog megalkotásában nem támogatja. A közgyűlés elismerését és háláját fejezte ki *Tisza István* grófnak.

Budapestről telefonálják: *Vázsonyi Vilmos* igazságügyminiszter ma kapta vissza a hűségese *Terézvárostól* a mandátumot, amelyet miniszterré történt kinevezésekor letett.

A választási aktus az Ersek-utcai iskolában folyt le, ugyanott, ahol *Vázsonyi* 1901. óta útször került ki a választási harcok győztesen. Választási elnök *Feleki Béla* dr. volt, aki fél órával a választás megnyitása után, félkilenc órakor, miután ellenjelölt nem jelentkezett, *Vázsonyi Vilmost* megválasztott képviselőnek jelentette ki.

Erre Rupp László kerületi előjáró vezetésével küldöttség ment *Vázsonyiért*. Az iskola udvarán ezerfőnyi tömeg várakozott s a küldöttség elén megjelenő minisztert lelkes éljenzéssel fogadta.

A választási elnök szép és lendületes beszéd kíséretében nyújtotta át a mandátumot *Vázsonyinak*, aki hosszabb, lelkesedéssel fogadott beszéddel válaszolt.

Budapestről telefonálják: Egyik kormányparti esti újság ma este megjelent számában írja:

A pártpolitika ma az arányszámítás újabb diadalát ünnepelheti *Tóth János* közoktatásügyi államtitkárrá való kinevezésében. A hivatalos lap közlése szerint *Tóth János* gályája ma újra kikötött a Hód-utcai miniszteriumban, ahol már egy ízben betöltötte az államtitkári széket. Bármily igyekvéssel gondolkodnánk is róla, nem tudnók idézni *Tóth Jánosnak* egyetlen olyan alkotását, még csak cselekvését sem, amely emlékeztetessé tette volna a kultuszminiszteriumban való működését. Kételkedünk benne, hogy *Apponyi* sokkal alkalmasabb férfit ne talált volna maga mellé s legföljebb az nyugtat meg bennünket a *Tóth János* kinevezésében, hogy nem tulságosan fog kirini ennek a kormánynak az együtteséből.

Budapestről telefonálják: Egy kormányparti esti lap írja ma este: A választójogi blokk táborában nagy elégedetlenséggel kommentálják a kormánynak az új főispánok kinevezésével tanúsított magatartását.

A blokk akciót indított, melynek már határozott formái is kialakulnak. Az a terv, hogy a kormánynál lépéseket tesznek abban az irányban, hogy a még kinevezendő főispánokat komolyabb és érdemesebb elemek közt vá-

logassa ki. A blokk demonstrációra is készül s abban az esetben, ha megnyugtató ígéretek nem kap a kormánytól, a blokkhoz tartozó néhány újonnan kinevezett főispán áhását a kormány rendelkezésére fogja boesátani.

Az akció kiterjed arra is, hogy a kormány a többi még betöltésre váró pozíciójánál is mélegegelye ezeket a szempontokat és hogy az egyes megüresedett kerületek jelöltjeinek megválasztásánál a pártvezetőségek se terhejk magukat ezután is a nepotizmus vádjával.

A főispáni kinevezésekkel kapcsolatosan a képviselőház holnapi ülésén két irányból is terjesztenek interpellációt.

Ugron Gábor belügyminiszter ma korrendeletet intézett az összes főispánokhoz az új főispánok beiktatásáról, amelyken utal arra, hogy a háborus viszonyok megkövetelik, hogy a főispánokat méltóságuknak megfelelőleg iktassák be, azonban a pompás külsőségek, — különösen diszebedek, — mellőzendők.

Visszavonultunk a Lukavica patak mögé.

Budapest, július 10. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti haretér:

József főherceg vezérezredes arcvonala:

A felderítő és tüzérségi tevékenység élénkebb volt. *Stanislaunál* tegnapi reggel újból heves harcok lobbantak fel. A szövetséges csapatokat, amelyek több támadást visszavertek, este az ellenséges tömegek fokozódó nyomása elől az alsó *Lukavica patak* mögé verettük vissza. Az ellenség az éj folyamán nem nyomult utánuk. A *Dnyesztertől* északra az oroszok meglehetősen csendben maradtak. *Rohamsapataink* sikerrel működtek. A galíciai haretér és a keleti tenger között az ágyutüz több helyütt feléledt.

Olasz és délkeleti hadszíntér:

Változatlan. A vezérkar főnöke. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Stockholm. A *Djón* ma érkezett számban egy orosz tiszt elbeszélését közli a *Zborov-Podheice* közötti harcokról. A tiszta a legremesebb hatást egy tömegtámadás tette, amelyet a *brzezani* árhok ellen intéztek. Elmondotta, hogy az első rohamvonalat mindjárt a kezdetben kigyóvonallá változtatta át az ellenséges ágyutüz. Így járt a második vonal is. Halottak és szétronszott emberi törzsek hevertek szanaszét. Végül az ötödik vonalnak sikerült behatolni az ellenséges árkokba és ekkor borzalmas közelharcok fejlődtek ki. Később erős ellenátmadás következett, amely az oroszokat teljesen kivetette az árkokból és gépfegyver tüzzel támadták őket hátba. Az egész ezredből ötven ember került vissza az árkokba. A tizenharmadik hadsereg teljesen felmorzsolódott. A tiszteknek nyolc százaléka elpusztult.

Stockholm. Az itteni lapok közlik a *Rjoes* következő hírét: Az első orosz gépfegyverezred, valamint más csapatok hírdetményt tettek közé az ideiglenes kormány ellen és követelik a nyombani békét. Ezt a célt a hírdetmény szerint úgy érhetik el, ha a harcoló csapatokat hátba támadják. A katonák és munkástanács óva inti a katonákat és a lakosságot ilyen anarchista felhívásoktól és felszólítja a lakosságot, hogy azonnal tegyenek jelentést, ahol ilyen agitátorok lépnek fel.

Hága. Az orosz északi front parancsnoka, *Klembevszki* tábornok *Rigában*, ahová most érkezett, kijelentette, hogy nem lesz már téli háború. A hadjáratot nagyon gyorsan befejezik.

Budapest. A sajtószállásról jelentik este: Ma nagyobb harci cselekmény nem történt.

Berlin. A *Wolff* ügynökség jelenti este: Nyugaton és keleten fontosabb esemény nem történt.

Amsterdam. A *Times* jelenti *Odeszszából*: A legutóbbi orosz offenzíva alkalmával tízezer ember vonakodott támadást indítani. Négyezer ember elsáncolta magát egy erdő szélén, de miután az orosz tüzérség felvonult ellenük, megadták magukat.

Pétervár. A *Távirati Ügynökség* jelenti: A katonák és munkástanács ülésén a legnagyobb felháborodással fogadták *Poljanszk* azt a kijelentését, hogy a véres kezű *Miklós* uraima után a véres kezű *Cseretelli* következett. *Csernov* miniszter hosszabb beszédben fejtette ki, hogy a kormány az offenzívában látja a mai helyzetből való menekülés egyedüli útját. Ezután határozatot fogadtak el, amely a fronton levő katonákat üdvözi.

Bécs. A *Zeit* genfi tudósítója jelenti, hogy a *Tempo* munkatársa *Lwow* herceg orosz miniszterelnökkel folytatott beszélgetést. A miniszterelnök az újságrónak kijelentette, hogy a legnagyobb optimizmussal néz a dolgok fejlődése elé. A különbéke gondolata végleg el van temetve. Oroszország azonban még egyszer alaposan megakarja beszélni szövetségeseivel a hadielemek ügyét és ezért legközelebb konferenciát fognak tartani.

Tegnap nem nyomtak vissza 12 kilométerre.

Berlin, július 10. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati haretér:

Rupprecht bajor trónörökös hadcsoportja:

Flandriában, a tengerpart mentén, az *Ypern* szakaszon és *Wytschaetetől* keletre, a tüzérségi harc nagyobb hevességet ért el, mint az előző napokban. *Hollebekétől* délnyugatra az angol gyalogság előretörését visszavertük. *Messinesből* északkeletre, *Lensnél* és *Tresnoisnál*, valamint *St.-Quentinből* északnyugatra is felderítő harcok voltak.

A német trónörökös hadcsoportja:

A *Chemin des Dames* mentén este a tűz hevesége fokozódott. Újjel *Courtecourtól* délre és *Cernyől* délkeletre visszavertük a franciák részleges támadásait.

Albrecht württembergi herceg vezértábornagy hadcsoportja:

Nem volt különös esemény.

Keleti haretér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy arcvonala:

Rigánál, *Dünaburgnál* és *Smorgonnál* fokozódott a harci tevékenység.

Böhm *Ermoldi* vezérezredes hadcsoportja:

A *Stripa* és a *Dnyeszter* között az oroszok meglehetősen télenek marad-

tak. Rohamesapataink vállalkozásaikból több helyen foglyokat és zsákmányt szállítottak be. A Stanislautól északnyugatra tegnap kifejlődött harcok befejezése után csapatainkat a Lukavica patak alsó folyása mögé vontuk vissza. A többi hadsereg körletében nem folyt nagyobb harci tevékenység.

Macedóniai harctér:

A helyzet változatlan.

Június havában az ellenséges légi haderőkkel vívott harcok eredménye jó volt. Ellenteleink fegyvereink hatására alatt 220 repülőgépet és 33 kö-

tött léggömböt vesztek. 60 ellenséges repülőgépet védőágyúink lőttek le, a többit légi harcban terítettük le. Veszteségünk 58 repülőgép és 3 kötött léggömb. Ludendorff, első főszállásmester.

A tegnapi német vezérkari jelentés Berlinből kapott hibás közlésének helyreigazításaként közöljük, hogy Ciesow és Zagwozd között orosz támadások csapatainkat nem 12 kilométernyire nyomták vissza, hanem 12 kilométer szélességben csak benyomták frontunkat. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Bethmann-Hollweg politikájának hibái

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Berlinből telefonálják: A tegnapi tárgyaláson a berlini politikai helyzetbe még nem hoztak világosságot. A feszültség nem szűnt meg, sőt inkább erősödött, mert a birodalmi kancellár fellépése világosan mutatta, hogy mennyire távol áll attól, hogy ráleljen arra az utra, mely a sorsdöntő órákban az egyetlen helyes megoldás felé vezet. Annyival inkább el kell tőkélnie magát a birodalmi gyűlésnek arra, hogy magára vegye a felelősséget mindabban, aminek ezután történnie kell. A birodalmi gyűlés most egy olyan feladat elé állított, amelyet nem adatott még megoldani német birodalmi gyűlésnek sohasem.

A birodalmi gyűlés elhatározása Németország jövődjéről szól. Tőle függ, hogy megváltozzék a mai rendszer, amely annyival kevésbé állhat fent, mert egy a jobb, mint a baloldal elégedetlen vele. Németországban, mint mindenütt a világon, éppoly lehet a jobboldali, mint a baloldali pártokkal kormányozni, de a jobboldali és baloldali pártok ellen kormányozni olyan idea, amely abszurdumnak nevezhető. A német birodalmi kormányzat azonban ebben az abszurd helyzetben van állandóan.

Az állapot, amelyben mi jelenleg élünk, elviselhetetlen. Mi tudjuk, hogy erősek vagyunk, de szellemileg is erősek vagyunk annyira, hogy ez erő következtében a politikai helyzet megváltozzék. Ennek a kérdésnek kell foglalkoztatnia elsősorban az országgyűlést.

Miért beteg a mai rendszer? Némely oldalról úgy állítják be ezt a kérdést, mintha a problémának magja a hadicélok feletti véleménykülönbség lenne. Mintha a birodalom politikai vezetését egyoldalról az annekszionisták, a másik oldalról az anneksziót ellenzők befolyásolnák. De vajon nem a látzat dolga-e ez? A valóságban a német népek csak egy akarata van: hogy

a háborút szerencsésen és gyorsan befejezze.

Természetesen azok a képzetek, amelyet erről a népek különböző részei megalkottak, különbözőek. De egy pár fantasztától eltekintve úgy a jobb, mint a balparton nagyon könnyen megegyeznének abban, hogy egy bizonyos helyzetben milyen követelések teljesíthetők és milyenek nem. Az a mese, hogy az egyik rész Németország tönkretételére tör és a másik addig akar tovább harcolni, míg a fél világot birtokba nem vette, olyan politikának az eredménye, amelynek sem iránya, sem valóságos célja nem volt.

Szükséges-e, hogy a birodalmi gyűlés még egyszer leszögezze amit elérni akart? Nem szükséges, mert ezt szerszer kifejezte már. Cél-

talán volna megegyezően ismételnie azt, amit mi akarunk, ha nem dokumentáljuk, hogy azt, amire törekszünk, keresztül is tudjuk vinni. Mert abban van a mai rendszer legnagyobb hibája, hogy

sem eszköze nincs, sem az utat nem tudja, amelyen a célhoz eljuthat.

Ez a gyámoltalanság már a háború első napja óta tart. Sőt már abban az időben érezhető volt, mikor a háború és béke kérdései fölött kellett határozni. Nagyon meg kell gondolnunk ma, hogy ennek az elmúlt időnek eseményei fölött diskusziókat folytassunk. De ennek a gyámoltalanságnak a láncza az első háborús nap óta a legújabb időkig állandóan körénk fonódik. Mindig nyilvánvalóbbá válik az, hogy a cél felé nem azon az úton juthatunk el, amelyet eddig követtek.

A cári Oroszországgal igenis lehető lett volna békét kötni.

A birodalom vezetősége ezt a lehetőséget elmulasztotta.

Ehelyett azonban proklamálta Lengyelország önállóságát. A német kormányzatnak nagy szerencséje volt abban, hogy az orosz forradalmi mozgalom más irányt vett fel, mint ahogyan azt az angol-szász hatalmak akarták. Az imperialisztikus burzsoázia helyett a béke ideálok felé hajló proletáriátus nyert részt a hatalomban. A német birodalom vezetősége az új Oroszországgal is békét köthetett volna. S milyen utat választott ehhez? Tisztességesen külön békét az új Oroszországnak, de egyszermind fétihivatalos lapja útján egyidejűleg óva intette, hogy barátaival szemben árulást kövessen el. Ennek a politikának az eredménye nem is maradt el:

Anglia és Amerika időköz jöttök,

hogy Oroszország fölött még nagyobb hatalmat gyakorolhassanak s ma egy orosz különbékétől messzebb vagyunk, mint valaha voltunk.

De még jellemzőbb Amerika példája. A birodalom vezetősége Wilsont kívánta bekegyeztetőnek. Biztatta az Egyesült-Államok elnökét, hogy béke terveivel és ajánlataival lépjen elő. És azon a napon, midőn az elnök az elhatározó lépést már-már megakartarta tenni,

meglepte az egész világot a legélesebb tengeralfattjára háró bejelentésével.

Nem tudjuk, hogy a német nép számára kívánatos lett volna-e Wilson elnök közvetítése? Nem vizsgáltuk meg, hogy Wilson becsületes készséggel ajánlkozott volna-e a békeközvetítésre. De az az út, amelyet ebben az esetben a birodalom vezetősége választott, jellemző a rendszerére; szándékáról Németországban senkit sem értesített, hanem megvalósította azt a német nép előzetes jóváhagyás

ellenében. Ennek a politikának a következménye lett az, hogy az Egyesült-Államok elnöke kilépett semlegességéből és ellenségeink sorába állott. Wilson most arra törekedett, hogy az amerikai kongresszust meggyerje a hadüzenetre. És milyen utat választott, a kancellár nehogy ezt megakadályozza: Mi odaigértük Mexikónak szövetségi jutalmul azokat a déli államokat, amelyek épen Mexikótól való féltelmükben a kongresszusban a háborúnak legélesebb ellenzői voltak.

Ezek a példák a végtelenségig növekedhetnének. Ezek mutatják világosan az uralkodó rendszer hiányait. De mutatják azt is, hogy nincs ennek a rendszernek ereje ahhoz, hogy új célokat termeljen és a régi célokat felülültsitse mindaddig, amíg hiányzik az a férfi, akiben a bizalom összpontosul, hogy ezeket a célokat az ő segítségével el lehet érni.

A döntés a birodalmi gyűlés kezében van. A kezében van, hogy végre mindenben világosságot és bizonyosságot teremtsen. Ettől a bizonyosságtól függ Németország jövője, itt nincs habozásnak helye, itt nincs út visszafelé. Az új rendszernek új embert kell hoznia.

Tiltakozik az osztrák Reichsrath.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Bécsből jelentik: A Reichsrath mai ülésén Gross elnök foglalkozott Madarassy Beck Gyula báró interpellációjával. Az interpellációt Ausztria belügyeibe való beleavatkozásnak minősítette és a legerélyesebben állást foglalt ellene. Sajnálatának adott kifejezést, hogy nem áll más eszköz rendelkezésére ilyen meg nem engedhető beavatkozás ellen való tiltakozás foganatosítására.

Az osztrák képviselőházban ma elterjedt az a hír, hogy Seidler dr. miniszterelnököt Spitzmüller dr. váltja fel. A hír általános föltűnést keltett, mert különösen a németek nem akarják tűrni, hogy olyan ember kerüljön kormányra, aki felelős a Stürgkh rendszerért.

Az osztrák képviselőház igazságügyi bizottsága ma délelőtt tartott ülésén hatályon kívül helyezte azt a múlt héten hozott határozatot, hogy nők is lehetnek esküdtek. A képviselőház mai ülésén Gross elnök bejelentette, hogy a kegyelmet nyert Klofac cseh képviselő egy hónapi szabadságot kért, amelyet meg is adott.

Cseh képviselők ma megjelentek a miniszterelnöknel és megkérdezték tőle, hogy áll a fogságban levő cseh képviselők ügye. A miniszterelnök kijelentette, hogy Kramarz és Rasin dolgát is kedvezően fogják elintézni. A cseh képviselők erre fölkeresték Kramarozt és Rasint a fogházban és értesítették őket erről.

Bűnből jelentik: A belügyminiszter az igazságügyminiszter bejegyzésével Maerisch-ostrau, Witkovics, Oderberg és Marienberg terület ostromálapotot hirdetett ki Szilézia több más területére szintén ostromálapotot hirdetnek ki.

Bécsből jelentik: Egy prágai lap néhány nap előtt jelentette, hogy Zapp altábornagy osztrák honvédelmi miniszter a cseh képviselőknek kijelentette volna, hogy a cseh-től brigád, amelyet az orosz jelentések megemlítettek, olyan csehekől és tótokból áll, akik még a háború előtt orosz állampolgárságot nyertek. Ezzel szemben Zapp egy hírlapíró előtt most kijelentette, hogy a feotebb idézett kijelentést nem tette.

Bethmann-Hollweg marad.**A német válság még nincs megoldva.**

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Berlin. A porosz képviselőház köréből megerősítik, hogy az államminisztériumban tényleg nagyobb változások vannak készülők és pedig elsősorban a kultuszminiszterrel van szó, akinek állása máris megmozgott. A hangulatra jellemző az a hír, hogy a választójogi reformjavaslatot már most a porosz képviselőház elé terjesztik, bárha az a császár husvétüzenete értelmében csak őszre volt tervbe véve. A főbizottságban a birodalmi kancellár két ízben felszólalt és kijelentette, hogy ő hajlandó bizonyos reformokra, de ha a körülmények úgy kívánják, attól sem riad vissza, hogy állásáról lemondjon. Amikor a birodalmi kancellár szájából ez a nyilatkozat elhangzott, a szabadelvű képviselők hangosan tiltakoztak: erről az oldalról úgy látszott, tudni sem akarták arról, hogy a kancellár személyében változás legyen. A kancellár ezután a háború kérdéséről beszélt.

A háborút, szerinte, a legnagyobb erőfeszítéssel kell folytatni mert bárha tagadhatatlan, hogy Németország nehézségekkel küzd, éppen olyan bizonyos, hogy az ellenségénél még nagyobbak a nehézségek és Németország, ha kitartással küzd tovább, el fogja érni azt a békét, amelyről küzd. *Annak a kérdésnek, hogy melyik fél bírja jobban és tovább, már nemsokára el kell dölni.*

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti: A birodalmi kancellári palotában tegnap délután a császár elnöklésével koronatanács volt, amelyen a porosz államminisztereken kívül a birodalmi hivatalok államtitkárai is résztvettek.

A Berliner Tageblatt szerint a Deutsches Politisches Correspondenz arról értesül, hogy a kormány kész Poroszországban öt miniszteri állást és a birodalomban három államtitkári állást új férfakkal betölteni. A kancellár állása megszilárdult, miután sem a centrum, sem a szociáldemokraták nem törekedtek a személyi változásra, a haladó pártok pedig feljes erejükből ragaszkodnak a kancellárhoz.

A Lokalanzeiger értesülése szerint a nemzeti liberális párt tegnap este értekezletet tartott, amelyen határozati javaslatot fogadtak el és a kancellár ellen kifejezésre juttatták, hogy már nem élvezi bizalmukat.

A Vossische Zeitung ezt írja: E pillanatban nem állapítható meg, hogy a határozat a pártokat ki fogja-e elégíteni és a birodalmi gyűlés megfogja-e hozni az egyes egyedül lehetséges megoldást parlamentáriszálódásra.

Berlin. A birodalmi gyűlés költségvetési bizottsága ma délelőtt bizalmas jellegű értekezletet tartott. Közvetlenül az ülés megnyitása után Ebert szociáldemokrata képviselő kérdést intézett a bizottsághoz a kancellár tegnapi beszéde tárgyában. Bethmann-Hollweg kijelentette, hogy a jelen pillanatban nem nyilatkozhatik tegnapi beszédéről, de amit a sajtóban erről megjelent, az becsületére válik szerzője tanácsadójának. A bizottság ezután, anélkül hogy Ebert képviselő javaslatával foglalkozott volna, folytatta az ülést, amelynek tíz perc múlva vége is volt már.

A nemzeti liberális párt mai ülésén nagyszámú tagjának jelenlétében bizalmi indítványtételét határozta el.

Bécs. Berliini jelentés szerint a helyzet még nem tisztázódott. Parlamenti körök véleménye szerint, ha csak valami nagyfontosságú körül-

mény véletlenül közbe nem jön, Bethmann-Hollweg megmarad állásában.

Berlin. Bethmann-Hollweg birodalmi kancellár a háztartási bizottság tegnapi ülésén kijelentette, hogy semmi sem áll tőle távolabb, mint hivatalához ragaszkodni. Most azonban arról van szó, hogy a haza ne szenvedjen kárt és ebből az okból szükségesnek tartja az ottmaradást.

A németországi gázgyárak szénellátása.

— Az Arad: Közölny tudósítójától. —

A német birodalomban számos városában is fellépett szénhiány arra indította a németországi gáz- és víz-szakemberek egyesületének elnökségét, hogy beadvánnyal forduljon a hadügyi hivatal főnökéhez. A beadvány többek között így szól:

Az évtizedek óta gyors fellendülésnek örvendő gázipar a háború következtében egészen rendkívüli fejlődést ért el. A gáz a szó legteljesebb értelmében közkincsévé vált a népeknek. Először azért, mert a gáz közgazdasági nagy jelentőségének megismerése mindinkább terjedt; hiszen a gáztermelés képezi a szén legkedvezőbb felhasználását és a melléktermékek fontos hazai feladatok teljesítésénél nélkülözhetetlenek, másodsor azért, mert a nagy petróleumhiány és a fűtőanyag beszerzésének nehézségei évenként százazrekre menő új fogyasztókat biztosítottak a német gázműveknek, legutóbb egy esztendő alatt 800,000 fogyasztót. Jóval több mint 30 millió ember Németországban van jelenleg ráutalva háztartásában, különösen a főzésnél, a gázra.

A múlt ősz óta azonban kellemetlen akadályok jelentkeztek a gáztermelés terén. Mozdony és kocsihány, a szállítás túlerhelése vagy elzárása következtében a szükséges szénmenyaiségek elmaradtak és így sorra kerültek a gázművek készletei is. E készletek bár szerény pótlása mindeztalig nem sikerült, miért is a termelés megszorítása következett be, súlyos kárcára nemcsak a vállalatoknak, de főképpen és első sorban a fogyasztó nagyközönségnek.

A fűtési időszak befejezése után is a gázművek szénellátása nemcsak nem javult, de továbbra is jelentékenyen rosszabbodott. E tartóhatatlan állapot idejében való enyhítésre isteni remény mindinkább halványodik, a jövő kihatásai mind kevésbé biztatók. Ezért fordul az egyesület a hadügyi hivatal főnökéhez, hogy figyelmébe ajánlja a helyzet szörnyű komolyságát és hogy reámutasson a gázművek őszre várható üzembeszűntetésének a birodalom belsőjében való súlyos, beláthatatlan következményeire.

A helyi fűtőanyagellátás alapját a gázművek képezik. Ha nem tudnak teljes erővel dolgozni, nemcsak a gáz és a kőszén hiányzik, de — minthogy a hiányzó gázt kétszeresen és háromszorosan szénnel kell pótolni — hiányzik a szénmenyaiség lényeges hányada is. Ezért a gázműveknek szénnel való ellátása a legfontosabb követelmények közé tartozik és valójában egyenértékű a szénben való takarékosággal.

A dolog felette sürgős, ha meg akarjuk óvni gazdasági életünket a katasztrófától. Ezért fordul az egyesület nyomatékkal a hadügyi hivatal főnökéhez: lépjen közbe rendelkezésére álló minden eszközzel a végből, hogy a gázművek szénellátásának feltöltése minden késedelem nélkül azonnal megkezdhető legyen.

Erdélyi magyarok naggyűlése.

(Saját tudósítók telefonjelentése.)

Kolozsvárról jelentik: Az erdélyi magyarság vezetői vasárnap gyűltek össze Kolozsváron. Az értekezletet Josika Samu báró elnöklésével tartották és azon megjelent Erdély közéletének számos előkelősége. Az értekezletről amelyet szigorúan bizalmasnak nyilvánítottak, kiszivárgott hírek szerint a tanácskozáson Erdély minden aktuális kérdésével behatóan foglalkoztak. A megbeszélés Erdély kulturális, gazdasági helyzete, valamint a háború dulta vidék rekonstrukciója körül folyt. Szóba került az 1913. évi választójogi törvény reformjának kérdése is. Általánosan az az óhajlás nyilvánult meg, hogy a választójogra vonatkozólag az erdélyi álláspontot okvetlenül kifejezésre kell juttatni.

Egyértelműen megállapították, hogy a háború befejezése után a törvényhozásnak Erdélyt különös elbánásban kell részesíteni, a háborús károkat szenvedésekért kellő erkölcsi és anyagi kárpótlást kell nyújtani. A résztvevők közül többen az erdélyi blokk megalkotását tartották szükségesnek és ezt a gondolatot általános rokonszenvvel fogadták.

Az értekezleten elhatározták, hogy a legközelebb újabb bizalmas, de szélesebb körű megbeszélést fognak tartani Kolozsvárott, amelyen határozott formában fogják megállapítani az erdélyi magyarság kívánságait. Meg fogják rögzíteni az aktuális kérdésekben az erdélyi magyarság álláspontját. Ezen az értekezleten valamennyi erdélyi vármegye képviselve lesz. Ez fogja előkészíteni az erdélyi naggyűlést, amelyet országos jelentőségűnek terveznek. A naggyűlés időpontját és tárgyszorozatát a második értekezlet állapítja meg, de azt megbízható értesülések szerint még e nyáron megtartják.

IRODALOM ES MŰVESZET.

* A színház hírel. Beregi Oszkár, a Nemzeti Színház kiváló művésze holnap lép föl másodsorú Egy szegény ifjú történetében. Tünetes meleg szeretettel fogadta közönségünk Beregi Oszkár, kinek minden egyes fellépése nagy közönséget vonz a színházba. A vendég művész mellett a többi főszereplők: K. Kápolnai Juliska, Harsányi Margit, Bánházi Benkőné, Várnai Deli, Kiss Miklós stb. Erányi Virág Rózsi, a Rakósi-féle színésziskolának legtehetségesebb növendéke szombaton lép föl szerződötési célból az aradi színházban a Gyurkovics-leányok Mici szerepében. A többi szereplők K. Kápolnai Juliska, Kiffer Lujza, Blidár Vali, Bánházi T. Deli, Kiss Miklós, Győző Járasi stb.

* Beregi Oszkár vendégjátéka. Shakespeare szerelmének üdvözlétére gyűltak fel ma este az aréna lámpái s egyik-másik enyhén pislogva kérdezte: — Nem anakronizmus-e Romeo és Júlia a nyári szinkörben, aktuális-e a szerelem himnusza — nyáron s fogyatékos környezetben is játszani kell-e Shakespeart? E kérdésekre a közönség adta meg a választ: Színültig megtöltötték a szinkört s ezzel véget vetett minden további kétkedésnek, jelezvén, hogy a szerelem himnusza nyáron is énekelni kell s hogy a brit költő-óriást minden körülmények között szívesen hallgatja. Beregi Oszkár Romeója nagyon régi és sokat méltatott kedves ismerősünk, bár az idők folyamán mintha egy kissé megváltozott volna. Ma is szívesen hallgattuk szépen csengő organumát, mely színt adott a szárnyaló verseknek, de mintha játékában ma több lett volna a mesterség, mint a melegség. K. Kápolnai Juliska sok őszinteséggel tolmácsolta a gyermekből — nővé nemesedő szerelmes leány ujjongó örömet és panaszos fájdalmát s a nyári szinkör megértő közönsége sok tapsal adózott egy Romeó, mint Julia játéknak. A többi szereplők mind igyekeztek Shakespeare szövegéhez ragaszkodni, ami többé-kevésbé sikerült is nekik s mi mindezeknek a készséges elismerése mellett csak egy kérdést bátorodunk megkockáztatni: — Szükséges-e Shakespeare mondatait ennyire deklamálni s kell-e minden színésznek okvetlenül észrevétni a közönséggel, hogy ő most verset — szavai?! Z. A.

Aradmegye az új választásokban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az új kormány belügyminiszteri államtitkára *Palugyai Móric* vasárnap programbeszédet mondott és ebben majdnem pozitívumként jelentette ki, hogy a kormánynak fel kell osztania a képviselőházat, ha helyén akar maradni. A kormány hatalmában és módjában áll a képviselőház felosztása. Aditóltag *Eszterházy Móric* gróf miniszterelnök ehhez megkapta már a király beleegyezését. Az azonban más kérdés vajjon az új választáson kap-e többséget? Az a meggyőződésünk, hogy nem kap. Magyarország választó polgársága egyáltalában nincs elragadtatva az új politikai iránytól, ennek hangosan kifejezést is ad és a most kinevezett és kinevezendő főispánoktól sem fognak csodát művelhetni, mert ők sem hitethetik el ennek a kormánynak a programjáról, hogy az az ország helyzetének megjavításához és a nép sorsának megkönnyebbitéséhez vezet.

Azokban most nem arról van szó, hogy milyen programmal lépnek majd a jelöltek a választók elé, hanem egyelőre arról, hogy milyen előkészületek történnek az új választásokra.

Egyelőre Arad vármegyéről vannak megbízható forrásból eredő értesüléseink, a vármegye új főispánja *Purgly László* már értesült arról, hogy a vármegyében az új rezsim támogatására kik hajlandók mandátumot vállalni, illetve kik hajlandók a választási küzdelmet az *Eszterházy* kormány zászlajával felvenni.

A választások már az 1913. évi 14. törvények alapján történnek és az ugyanebben a törvényben elrendelt új választó kerületi beosztásnak megfelelően jelölnek az új kerületek.

Mint ismeretes Aradvármegye úgy mint a

multban, a jövőben is hét országgyűlési képviselőt választ. Az említett törvény végrehajtási utasításának megfelelően Aradvármegye törvényhatósága hét választókerületre osztotta a vármegyét, tehát számbeli változás nem történt.

Megváltozott a azonban kerületek beosztása és azok székhelye. A multban *Borosjenő, Józshely, Ujszentanna, Kisjenő, Magyarpécska, Máriaradna* és *Világos* voltak a választókerületek székhelyei, míg a jövőben *Józshely és Ujszentanna megszűnik s ehelyett Borossebes és Elek* lesznek választói kerületek, illetve székhelyek.

Ma Arad vármegyét a következők képviselik a parlamentben: *Solmessy Lajos* báró (Borosjenő), *Almai Olivér* (Józshely), *Wittman János* (Ujszentanna), *Wenckheim László* gróf, (Kisjenő), *Herzeg Ferenc* (Magyarpécska), *Tagányi Sándor dr.* (Máriaradna), *Pop C. István dr.* (Világos).

Ugy értesülünk, hogy eddig abban történt megállapodás, hogy a kormányt támogató pártok közül az alkotmánypárt Magyarpécskán jelöli *Vásárhelyi Dezső* földbirtokost, volt országgyűlési képviselőt, a függetlenségi pártok pedig *Kisjenőn Lázár Zoárd dr.* ügyvédet, volt országgyűlési képviselőt. *Eleken Mähler György* földbirtokost, *Világoson Rauchbauer Nándor* ujszentannai földbirtokost kandidálják. A többi három kerületre vonatkozólag még megállapodás nem történt.

Természetesen ez az egyoldalu megállapodás még nem jelent egyebet, mint tervek, mert sem a munkapárt, sem pedig a nemzeti párt nem fog szerzett jogaiból egy jogtányit sem feladni. Aradvármegyében ezidőszent hat kerület a munkapárté, míg a világosi kerület nemzeti párti képviselőt küldött

az országgyűlésbe. A mai kormánypárt bizonyára paktumot fog kötni a nemzeti párttal, már csak azért is, hogy *Pop C. István* kerületében *Világoson*, a maga jelöltjét megválaszthassa.

Arad vármegye hét választókerületének megállapításánál a törvényhatóság, ha tekintettel volna arra, hogy a magyarság domináló szerepét biztosítsa, mert az új választótörvény, amely az általános és egyenlőség elvének alapján épült fel, nem jelentheti azt, hogy a magyar parlamentben a magyarság vezetési szerepe bármilyen módon is csökkentessék. A vármegye választókerületeinek beosztásánál ez olyképen jutott kifejezésre, hogy a románság lakta borossebesi választókerület lett a legnagyobb, amelyben nyolcvankét község adja le szavazatát. Utána következik a máriaradnai választókerület, amelynek negyvenkét községe van. A sorban a harmadik a borosjenői kerület amelybe harmincnegy község van beosztva. A kisjenői kerület huszonegy községből, a világosi kerület tizenhárból, a magyarpécskai tizenegyből, a legkisebb eleki kerület pedig tíz községből áll.

Mint látható — és mint már említettük — megszűnt — az ujszentannai és józshelyi kerület. Ujszentanna a világosi választókerületbe van beosztva, Józshely pedig a borossebesibe.

TANÜGY.

(—) **Tanárok visszahelyezése Aradra.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter *Endrőczy László* munkácsi állami főgimnáziumi r. tanárt az aradi Bibics-alapi állami főgimnáziumhoz áthelyezte. — *Oberle József* aradi Bibics-alapi főgimnáziumi r. tanárt a temesvári főgimnáziumhoz áthelyezte. — *Bereczky Imre dr.* karánsebesi áll. főgimnáziumi r. tanárt az aradi Bibics-alapi főgimnáziumhoz áthelyezte. *Endrőcz és Bereczki dr.* már voltak az aradi főgimnázium tanárai és három év előtt helyezték el őket.

Vigyázat! Csalás!

Van-e élet a halál után?

Mialatt a katonák a fronton elvéreznek, a Hinterlandban az uzorások millió napról-napra jobban hiznak. De az még nem is a legbosszantóbb, ha például az életműszerekkel megbélyegzendő spekulációt üznek. Ennél még különös dolgokat is kitadnak ők eszelni. Például: ha panasszkodó anyák elesett gyermekeik után vágyódnak, vagy gyermekek atyjok után sóhajtván sírnak — nem lehet-e ezen is valamit uzoráskodva keresni?!

Igen sok lapban egy hirdetés jelent meg újabban, amelyben sem több, sem kevesebb nem volt, minthogy bizonyos és kétségtelen hírek szerezhettek kedveseik haláláról, vagy elhalt kedveseiktől s tudományos bizonyítékok nyerhetők a tulvilági viszontalás irányában. E kérdéseket egy kitűnő könyv révén fejtheti meg minden ember, aki a könyvért két márkát fizet. Irtunk a kiadónak, elküldöttük a két márkát s az extra portót és kaptunk egy rosszul nyomtatott vékony sárga répatot, amelynek a címe volt

„Van-e élet a halál után?”

A könyv előszóval kezdődik s megígéri, hogy az *elesett hős gvászoló hozzátartozóit megfogja vigasztalni.* Hét oldalon következik ezután a *Kant-Laplace-féle* ismert elmélet kivonatolása a világtestek keletkezéséről és a *Darwin-féle* származási teoriáról. Ezenkívül megtudjuk a könyvből, hogy minden organikus élet lelki esirákából származott, amelyek már kezdettől fogva léteztek. Volt például egy lélekcsira a káoszban, amelyből idővel egy lónak

kellett lennie. De amint a szerző mondja: a lónál bevégződött a fejlődés, mert alkalmatlan volt a továbbfejlődésre. Magasabbrendű lény nem lehetett belőle.

E többé-kevésbé érthetetlen kis meghatározás után a természet törvények analízisa és a teológia következik. A szerző beismeri, hogy hisz istenben, *miután Vilmos császár és Hindenburg is hisznek benne.* Ezek után védelmébe veszi a halál után való életet. Így például erre vonatkozólag egy nagyon olesó könyvet ajánl: a bibliát. Aki hisz akar és vigasztalásra van szüksége, forduljon csak egész bizalommal ehhez a kitűnő bibliához. Kár, hogy a biblia nem annál a kiadónál jelent meg, amelynél a broszura, de azért a szerzőnek gondja van arra, hogy a saját kiadója könyveiből is ajánljon egy néhányat, melyek a vigasztalásra szoruló lelki szükségletét hasonlóan kifogják elgíteni. Ezek a könyvek nem kerülnek többé 6.50 fennignél. Majd szerényen azzal folytatja, hogy a halál után való életet mindeztideig senki sem bizonyította be hihetően és most várható, hogy valaki befogja bizonyítani. Ez a valaki *Roschas* lesz. Ne tessék csodálkozni: *Roschas.....* igenis.

Beszéljünk tehát a *Roschas-féle* máról. Milyen máról? Ki ez a *Roschas*? Egy esillag a szövegben, egy széljegyzetre irányítja figyelmünket, amely jelzi, hogy ez a kitűnő *Roschas-féle* mű potom öt márkáért (harminc pfennig portó) kapható ugyan ennél a kiadónál. Öt márká ugyan sok, de ha bizonyosságot nyerhet a tulvilág felől az ember ennyiért, miért ne hozzatna meg. Elvégre a jövő életbe öt márkáért belekóstolhatni nem is olyan drága mulatság.

Ez a titokzatos *Roschas* bebizonyítja, hogy a szomanambulistáknál az alvók teste elválk a lélektől, de ez a proceszus emberi szemekkel nem látható. Így az alvót például tüvel szurhatjuk, nem fogja érezni, de ha szalmiákszeszt tartunk az orra alá, rögtön reagálni fog arra. Ez már csak elég bizonyíték *Roschas* igazságaira!

Aki még mindezek után sem hisz a tulvilágban, az megszerezheti egy márkáért ugyanennek a könyvkiadó cégnek egy másik munkáját, amelyet a nagyon tiszteletreméltó *Andree Jackson Dawis*, titokbalátó okkultista és proféta adott ki. Ez a munka arról beszél, hogy a halál után a lélek a fejnek baloldali szögletében húzódik meg, ahonnan aztán előtűnik egyelőre titokzatos módon távozik. A gyászoló anyák, özvegyek és gyermekek végtelen vigaszt szerezhettek ezekből a könyvekből, amelyek csodálatraméltóan mind ugyanannál a kiadónál jelentek meg. A szerző nagy buzgalmat fejt ki abban, hogy a német harcosok síró özvegyeit és anyáit óva intse mindennemű szédeltéstől. Legfeljebb arra utal még, hogy ugyanennek a kiadónak kiadásában megjelent a napokban egy könyv, amelynek szerzője egy valóságos báró, ki a valódi materializációs-fenoménról alapos tájékoztatást nyújt, füzve és kötve diszpéndányban tizenegy, illetőleg tizenhat márkáért és a portóért.

A síró anyáknak nem is kell több könyvet már megvenniök, ha könyveiket tovább hullatni nem akarják. Mert ebből igazán megtanulhatják a gyászoló özvegyek, árvák és gyermekek, hogy a léleknek egész halhatatlansága mindössze huszonöt márká nyolcvan pfennigbe kerül — a portót is beleszámítva.

Történelmi „sajtóhiba.”

A halálba kergetett pénzügyminiszter.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A bécsi sajtó időszerűnek tartja, hogy az osztrák alkotmány küzdelmek idejéből egy rendkívül szenzációs esemény emlékét ujtsa fel, amely az újságok szerint ma, a mai viszonyok között ismét sok aktuális vonást tartalmaz.

1860. április 23-án villámgyorsan elterjedt Bécsben az a hír, hogy Bruck báró pénzügyminiszter öngyilkosságot követett el. A miniszter borotválva átvágta mindkét kezén ereit és vérbefagyva találtak meg agyában. Az öngyilkosság előtti napon tette közé a hivatalos Wiener Zeitung felmentését. Ausztria levegője az akkor dúló belpolitikai harcok következtében villamosítással volt telítve és a miniszter öngyilkosságáról elterjedt okok habetókké váltak a túlfeszített atmoszférában. Az öngyilkosságot vonatkozásba hozták azokkal a sikkasztásokkal, amelyeket a hadvezetőség irodáiban lepleztek le. Még élénk emlékezetükben él Eynatten tábornok tragikus halála, aki az életmezés élén állott és akit 1860. február 23-án sikkasztás miatt letartóztattak. Elfogatásának közvetlen oka kúrában Benedek Lajos tábornoknak, a königrézi szerénységű hadvezetőknek egy nyilatkozata volt, aki egy bécsi étteremben hangosan így szólott:

— Nem állok szűz Eynatten tábornokkal egy asztalnál, amíg nem tisztázza magát az ellene elhangzó vádak alól.

Eynatten március 8-án felakasztotta magát a börtönében. A tábornok ellen indított vizsgálatnál összefüggésben állott igen sok pénzkapacitás letartóztatása is. Sok bécsi és triezsi tekintélyes nagykereskedő került börtönbe szállítási csalás miatt, többek közt Richter, a Kreditbank igazgatója, továbbá Revoltella báró, aki bucsuzáskor így szólt a jajtató családjához:

— Legyetek nyugodtak gyerekek, mert nem olyan gazdag az osztrák császár, hogy egy Revoltellát elfértesse.

A triezsi nábob ellen megindult eljárás ép úgy, mint a többi, elposványosodott. Csak Richtert itélték néhány havi börtönre. Kiszabadulása után néhány héttel ideglázban elhunyt. Betegségének elfajulását siettetette az is, hogy nagy csehországi szövőgyárjai leégtek.

Ezek után természetesen a hír a pénzügyminiszter rejtélyes öngyilkosságát összehogozta az elmondott eseményekkel. Mindezek ellenére április 24-én valóságos forradalmi izgalomba jutott a császárváros a Wiener Zeitung április 24-iki számában közölt hírek következtében. A hivatalos lap ugyanis a következőket írta: „Bruck báró tanukénti szembesítése más tanukkal és büntetésével az Eynatten-Richter perben készítették az ex-minisztert kétségbeesett tettének elkövetésére.” (A német szövegben a következő áll: mit anderen Zeugen und Mitbeschuldigten.) Ez a hír konsternálólag hatott és egész más eredménye volt, mint ahogy a cikk szerzői azt várták. A cikket minden valószínűség szerint a rendőrmiszteriumban írták.

A viszonyok ismeretéhez szükséges tudni, hogy Bruck báró a klerikális kamarilla körében mindig mint gyűlölt parvenü és hitehagyott számított és csak addig tűrték, amíg módját tudta ejteni, hogy a feudális klikk költséges szeszélyeit és kísérleteit a szükséges pénzzel el tudta látni. Mikor 1860. márciusában kibocsátott államkölcsön kudarcot vallott, mindenki tudta, hogy napjai meg vannak számlálva. Azt ekkor mondani Bruck báróról, hogy

jellemtelen politikus volt és csak az volt a vágya, hogy mint a parafa a felszínen usszék, de az bizonyos, hogy tehetséges és érzelmeiket illetőleg toronymagasságban állott amaz államférfiak fölött, akik öngyilkosságba kergették és akik annyira lealjasodtak, hogy még a surbaszállott emberen is rugtak egyet.

Amikor a Wiener Zeitung említett hírének rejtetes hatásait észre vették azok, akik Bruck bárón bosszújukat akarták kitölteni és látták, hogy milyen ostobaságot követtek el, eljátszották azt a komédiát, amely az osztrák államművészetnek igen szomorú furcsasága.

A hír egy pénteki napon jelent meg és másnap szombaton a rendőrség, amely a cikk közlését a szerkesztőségnek megparancsolta, megjelent a nyomdában és a kéziratot elvitte. Miután Thierry rendőrfőnök ilyen módon a bizonyítékot eltüntette, kijelentették a Wiener Zeitung vasárnapi számában, hogy a nyomda egy végzetes sajtóhibát követett el, amennyiben a kézirat szerint a következőket kellett volna kinyomtatni.

„Bruck báró szembesítése más tanukkal és bűnösökkel volt kilaftásba helyezve” (Tehát nem mit Anderen Zeugen und Mitbeschuldigten, hanem mit Beschuldigten.)

Azonban nem várt olyan könnyűvé az a lekiismeretlenség, amellyel ezt a hallatlan hazugságot korrigálni akarták, mint ahogy azt elképzelték. Auer az államnyomda igazgatója május 2-án jegyzőkönyvet vettetett fel a nyomdában, amely szerint a kéziratban csakugyan Mitbeschuldigten volt írva. A jegyzőkönyv szerint az egyik szedő a szedés alkalmával a mellé írt szaktársának azonnal úgy nyilatkozott, hogy csodálkozik azon, hogy a volt minisztert ilyen súlyos bűnnei vádolják.

Pléner Bruck báró utódja a pénzügyminiszteriumban magánaton arról értesítette Auer nyomdaigazgatót, hogy a minisztertanács egyhangulag megállapította, hogy az államnyomdat semmiféle mulasztás nem éri és hogy az egész dolog legyen a feledésé. Auer igazgató azonban nem volt megelégedve ezzel a magánértesítéssel, tovább kutatott és rájött, hogy a botrány okozói elég arcátlanok voltak ahhoz, hogy a kéziratba utólag csempészték be egy íráshibát. A kézirat természetesen sohasem került napvilágra, de a rendőrfőnök kívánságára egy állítólagos hiteles másolatot mutatott elő, amelyben természetesen az állt, hogy „mit Beschuldigten” május 16-án Auer igazgató azt kérte Pléner pénzügyminisztertől, hogy tegyen közzé a Wiener Zeitungban egy hivatalos cáfolatot, de nyolc nap múlva azt a rövid választ kapta, hogy hazug híreket méltóságán alulnak tartja megcáfolni.

A tengeralattjáró háború. Berlinből jelentik: A Wolff-ügynökség jelenti: Egyik tengeralattjárónk az Atlanti Pceánon 31.500 brutto regiszter tonna ellenséges hajóteret súlyosított el. Az elpusztított hajók között volt a Silvia nevű felfegyverzett angol hajó is, amelynek egyik tisztjét foglyul ejtettük. Vallomása szerint a Silvianak kellett volna az utolsó angol tengeralattjárót haza kísérni Amerikából. A hajó kinevezett parancsnokát lövésünk megölte.

VAROS ES MEGYE.

Politikai leiratok a város közgyűlésén.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A városi tanács ma délelőtt 10 órakor tartotta meg a holnapi közgyűlést előkészítő ülést Varjassy Lajos polgármester elnöklésével. A tárgysorozaton két politikai vonatkozású pont is szerepel. A város törvényhatóságához ugyanis két leirat érkezett: az egyikben az elmult kormány bejelenti távozását, a másikban pedig az új kormány tudatja, hogy átvette az állami ügyek vezetését. Arad város törvényhatóságának holnapi közgyűlése a Tisza-kormány távozását tudomásul fogja venni Esterházy Móric gróf miniszterelnököt és kormányát pedig biztosítja arról, hogy támogatni fogja alkotmányos törekvéseiben.

A tárgysorozaton szerepelnek még a következő ügyek: A hordójelző hivatal szabályrendeletét a miniszteri rendeletnek megfelelően módosították. A Niessen-fele dögfeldolgozó gépet megrendelik 180000 koronáért. A 3000000 koronás kölcsönre a város a megyei takarékpénztár ajánlatát fogadja el, a szerződést jóváhagyás végett felterjesztik a miniszterhez. Az ipar és kereskedelmi kamarának az Apponyi-körut 12. számú házat — a mult havi közgyűlési határozat értelmében — eladják százezer koronáért.

Van elég hely Aradon a gabonára.

— Háromszáz vagon az évi szükséglet. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város törvényhatósági bizottsági közgyűlésének tárgysorozatán szerepel a Béla-tér raktárak bérbeadása. A tanács ma tartott ülésében azt a javaslatot fogadta el, hogy a raktárakat további egy esztendőre bérbeadják Nemes Géza terménykereskedőnek.

Erre a határozatra vonatkozólag az Aradi Közlöny munkatársa kérdést intézett Lőcs Rezső h. polgármesterhez. Épen mai számunkban közöltük ugyanis Exterde Kálmán báró nyilatkozatát, aki attól fél, hogy a város ellátatlan lakosságá számára beszerzendő gabonamennyiségnek nem fognak kapni raktárát. Furesának találtuk, hogy ugyanakkor, amikor a közéletmezési hivatal vezetőjének ilyen aggodalmi vannak, a város raktárakat adjon bérbe, mintha olyan sok volna neki, hogy már fölösleges is.

A gazdasági tanácsnok kérdésünkre kijelentette, hogy az legyen a legkisebb baj, hogy nem fognak tudni a beszerzendő gabonának raktárt kapni. Még a katonasághoz sem kell fordulni kérelemmel, hiszen az összes malmok szívesen rendelkezésre bocsátják raktáraikat ily célra, a mult esztendőben is így történt ez, sőt még 150 korona jutalékot is kapott a város. Ezenkívül rendelkezésre áll az áru és terményraktár Aradon, amelynek direkt ez a hivatása és amelynek ezer vagon a befogadó képessége. Az ellátatlannak számára pedig csak mintegy 300 vagon gabonát kell beszereznie a városnak.

A helyettes polgármester e megnyugtató nyilatkozata alapján reméljük, hogy a város vezetősége, mikélyt lehetséges, megteszi a szükséges lépéseket az ellátatlan lakosság gabonaszükségletének biztosítására.

A NYARI IDÉNY BEALTAVAL tisztelettel kérjük előfizetőinket, hogy új lákeimüket, a hova a lap küldését kívánják, a pontos küldés szempontjából — a legutolsó tartozkodási hely megjelölése mellett — a kiadónivalihoz közöljék.

Megszűnt Aradon az előzetes cenzura.

Az igazságügyminiszter intézkedése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Kaptuk a következő hivatalos átiratot:
Az „Aradi Közlöny“ iek. szerkesztő-
ségének

Arad.

A nagyváradi főügyész úrtól kapott rendelkezés folytán értesitem a szerkesztő urat, hogy az igazságügyminiszter úr az aradi kir. ügyészség területén megjelenő összes időszakos lapokat az 1915. évi április hó 1. óta fennálló kivételes ellenőrzés alól a mai napon feloldotta.

A még csak főbb vonásaiban ismert új rendelet értelmében csak a hadviselés érdekeit érintő és ezzel kapcsolatos tartalmú közlemények kerülnek a mai naptól fogva ellenőrzés alá.

Amint az új rendelet megérkezik, azt másolatban nyomban közölni fogom, amikor is annak megfelelő végrehajtásához szükséges megállapodások is létesíthetők lesznek.

A több, mint két év óta fennálló szorosabb kapcsolat a mai nappal megszűnve, a t. szerkesztőség részéről mindenkor tapasztalt figyelemért köszönetemet fejezem ki.

Arad, 1917. július 10.

Moróca Dénes.

sajtó ellenőrzéssel megbízott
kir. ügyész.

Amikor az igazságügyminiszternek intézkedését a magyar olvasó közönség nevében köszönettel tudomásul vesszük, kedves kötelességet kell teljesítenünk azzal, hogy az aradi kirávi ügyészségnek, annak vezetőjének Eckenberger Károlynak és Moróca Dénes kirávi ügyésznek az Aradi Közlöny szerkesztősége legmélegebb elismerését tolmácsoljuk. A cenzurával megbízott kirávi ügyész a sajtó fontos hivatása iránt oly magas szellemi nivót bizonyító megértést és méltánylást tanúsított az együttműködés hosszú és nehéz éve alatt, hogy csak ilyen lelki emelkedettség, felvilágosodottság és megértés mellett tudta az Aradi Közlöny nemzeti hivatását teljesíteni.

A háború utáni idők feladata lesz a cenzura és a sajtó összeműködésének tanulságait levonni. De már most megállapíthatjuk, hogy az aradi kirávi ügyészség soha, egyetlen esetben sem feledkezett meg arról, hogy a sajtóra béklyókat csak azért raktak, mert a kormányzók ezt a legmagasabb közérdekből tartották szükségesnek. Soha, egyetlen egyszer sem történt meg, hogy a sajtó szabadságát az aradi cenzura mellétekintetéből akarta volna korlátozni. Mint a legjobb akaratu barát és hűség tanácsadó állott mellettünk minden időbe, éjjel és nappal és velünk együtt fáradozott azon, hogy magasztos hivatásunkat a szűkre szabott korlátokon belül minél tökéletesebben teljesíthessük.

Semmiféle hivatalos nehézkesség, vagy kicsinyeskedés miatt az aradi sajtót a cenzura részéről munkásságában zavar nem érte, sőt ahol lehetett, ott a más oldalról felbukkanó nehézségeket, tapintatosan, jóakarattal és a sajtó szeretetéből eredő készséggel hártotta el.

A szabadság a legnagyobb kincsünk. Ennek részleges visszanyerése azonban nem ga-

tolhat meg abban, hogy ne ismerjük el hálás szívvvel, hogy a bilincsek viselését Moróca Dénes működése tette könnyűvé és alig érezhetővé.

Az igazságügyminiszter rendelete.

Az Esterházy-kormány kinevezése után dr. Vázsonyi Vilmos igazságügyminiszter nyomban nyilatkozott, hogy a cenzura szigorúságán egyhitem fog és a cenzurát csak a hadviselést érdeklő közleményekre fogja szorítani. Ennek az elhatározásnak a megvalósítása az a rendelet, amelyet most intézett az összes főügyészekhez. A sajtóról szóló rendelet megokolása és főbb intézkedései a következők:

— A magyar sajtó hazafiasága és komolysága — mondja a rendelet — elkerülhetővé tette Magyarországon az időszakos lapok előzetes ellenőrzésének általános elrendelését. A magyar sajtó felismerte, hogy a hadviselés szempontjai mindenkitől áldozatot követelnek és a maga szabadságát önként alárendelte a haza érdekeinek. A multak alapján joggal bizva tehát a magyar sajtó hazafias eljárásában, addig is míg a sajtó kívánatos teljes szabadságának teljes helyreállítása biztosítható lesz, kívánom, hogy csak azok a korlátok szorítsák meg szabadságában, amelyeknek tiszteletben tartását a hadviselés érdekei feltétlenül megkívánják.

Budapesten megjelenő lapok, valamint több, a vidéken megjelenő időszakos lap is önként bemutatottak a sajtó ellenőrzésével megbízott hatóságoknak bizonyos közleményeket. Eddig nem volt elegendőképpen szabályozva, hogy melyek azok a közlemények, amelyeknek az előzetes ellenőrzés elkerülése végett való bemutatása megjelenés előtt kívánatos. Így történhetett meg, hogy egyes lapok olyan közleményeket is bemutatottak, amelyeket más lapok nem mutattak be és a sajtóellenőrző hatóságok néha nem engedték meg olyan bemutatott közlemények megjelenését, amelyek más lapokban akadálytalanul megjelenhettek.

Egyes lapok bemutatottak olyan közleményeket is, a melyek a hadviselés érdekeivel a legtávolabbi kapcsolatba sem hozhatók. A jogbiztonság szempontjából és az egyenlő elbánás elvének biztosítására szabályozni kívánom tehát azoknak a közleményeknek körét, a melyeknek a bemutatása a hadviselés érdekében kívánatos.

Mindenekelőtt kijelentem, hogy minden, a hadviselés érdekeivel vonatkozásban nem levő közleménynek, tehát ezen korlátok között minden, a belső politika kérdését tárgyaló, különösen a kormány intézkedéseit bíráló közlésnek és cikknek teljes szabadságot adok és kizárólag a hadviselés érdekeit tekintem olyan korlátnak, a melyen túl a sajtóközlemény részére teljes szabadság nem engedélyezhető.

A hadviselés érdekeit érintő közlemények azok, a melyek általában a hadviselésre, az azzal szorosan összefüggő külpolitikára, Ausztriának és Magyarországnak, vagy szövetségeseiknek háborús céljaira és egyéb nemzetközi vonatkozásaira, a hadifoglyokra, továbbá öfelsegének, az uralkodóház tagjainak, az összes szövetséges uralkodóházak tagjainak személyére és utasaira, magas diplomáciai, katonai funkcionáriusok belügyi és hadügyi jellegű utasításaira vonatkoznak.

A hadviselés érdekeivel kapcsolatban ezentel meg ide tartozik az országos közélet

kérdése, valamint bizonyos vonatkozásban, a nemzetiségi kérdés is. Az országos közéletnek kérdésének ellenőrzés nélkül való tárgyalása esetleg ellenséges külföldön olyan alaptalan feltevést kelthetne, mintha a háború továbbvitelére való készségünk és erők csökkent volna és így ellenségeinket a háború továbbfolytatására bátoríthatná. A nemzetiségi kérdésnek bármely részről való gyűlelközőkizárása pedig ugyancsak, alaptalanul megingathatná a nemzet egységébe és egyetértő harckészségébe vetett hitet.

Végül megkívánom jegyezni, hogy a sajtóellenőrző hatóságnak az időszakos lapokhoz esetről-esetre intézett „bizalmas” jellegű figyelmeztetései épen hivatalos jellegűknél fogva semmiesetre sem közölhetők. Más tartalmú közlemény bemutatása nem kívánatos.

A rendelet további része intézkedéseket tartalmaz arra vonatkozólag, hogy a főügyészek tegyenek jelentést: melyek azok az időszakos lapok, a melyek előzetes cenzura alatt állanak, továbbá utasítást tartalmaz a rendelet a főügyészek részére, hogy lépjenek bizalmas érintkezésbe a lapok szerkesztőivel és a rendelet értelmében tisztázzák az összes kérdéseket.

Végül felhívja a miniszter a főügyészek figyelmét arra, hogy annak az eldöntésénél, vajjon milyen közlemények veszélyeztetik a hadviselés érdekeit, a sajtóellenőrzéssel megbízott hatóságok a legnagyobb gondossággal járjanak el és ezen a címen csak olyan közlemények közlését tiltsák meg, a melyek a hadviselés érdekeit valóban veszélyeztetik.

Ezzel a rendelettel szemben egyidejűleg kiadott az igazságügyminiszter egy másik rendeletet is, amellyel a kivételes, előzetes sajtórendészeti ellenőrzés alól egyelőre a következő lapokat oldotta fel. A Budapesten megjelenő Bolond Istókot, a Typographia, az új Nemzedék, a Pesti Futár, a Husipari Munkások Lapja, az Újlet, a Törekvés, a Gödöllőn megjelenő Gödöllői Hírlap, a Szolnokon megjelenő Halaadás, a Nagykőrösön megjelenő Nagykőrös és Vidéke, a Kiskőrösön megjelenő Kiskőrös és Járása, a Deveserén megjelenő Somlyóvidéki hírlap, a Celldömölkön megjelenő Kemenesvidék, a Veszprémben megjelenő Veszprémi Napló, a Zomborban megjelenő Bácsmagyei Tüggetlenség, a Békéscsabán megjelenő Békésmagyei Közlöny című lapokat az aradi ügyészség területén megjelenő összes időszakos lapokat, a Pécsen megjelenő Munkás és végül a Siklóson megjelenő Siklós, valamint Siklós és Vidéke című időszakos lapokat.

Az aradi főispánság.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Budapestről telefonálja tudósítónk: Az aradi függetlenségi párt küldöttsége ma megjelent Esterházy Móric gróf miniszterelnöknél és Ugron Gábor belügyminiszternél és arra kérték őket, hogy Barabás Bélát nevezék ki Arad város főispánjává.

A miniszterek meghallgatták a küldöttség kívánságát és kijelentették, hogy jóakarattal megfogják vizsgálni az ügyet.

A küldöttség — mint tudósítónk értesül — azzal a benyomással távozott, hogy a kormány nem Barabást fogja kinevezni, mert nem honorálhatja most már Barabásnak azt az álláspontját, hogy a vármegye élére is őt állítsa, minthogy a vármegye főispáni állását Purgly Lászlóval töltötte be.

Hadseregszállítási perek revíziója körül.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Farkas Pál, a képviselőház holnapi ülésére a hadseregszállítási perek revíziója kérdésében interpellációt jegyzett be. Az igazságügyminiszterhez intézendő kérdés alapját egy fővárosi hetilapban megjelent következő cikk alkotja.

Czövek rendőrkapitányról van szó ebben a cikkben. Czövek kapitányról be lehet bizonyítani, hogy kinzással veszi ki a jegyzőkönyvi valamit a gyanúsított nyomorúktól s az ijedt tanuktól, akik egészen összezavarva állnak Czövek előtt. Azt se tudják, hogy tanuk-e, vagy gyanúsítottak, nem tudják, hogy és mit mondjanak, mivel használnak maguknak és nagy mi az, amivel agyonütik őket a Czövek kapitány Czövek. Czövek, aki nem pofoz és nem rugdal, hanem lelkileg kínozza, a másik szobában sikítottatja a feleséget, hogy a vádlott megőrül a kínoktól, s a végén mindent bevall, csak engedjék haza a feleséget. Czövek kapitány, aki a tanukat huszonnégy óráig ott tartja a detektív szobában s éjjel, amikor elcsigazva és fáradtan lekönyul a szemhéjük, akkor maszolja től őket és győri ki belőlük azt a szót és azt a mondatot, amire Czöveknek szüksége van. Alább a főkapitány elolvashatja, hogy kiesoda Czövek. Az éjszakai kínzó, a lelki-tengerelátjáró, az unáformisos rendőri végzet, akinél kegyetlenebb csak egy rendőr volt: Bérczy.

kerjük az új főkapitányt, akit derek embernek ismerünk, hogy vegye elő Czövek kapitányt. Vegye elő, hogy azután félretehessen. Vegye elő Czöveket, álljon egyszer már Czövek is ijedten és remülten valaki előtt, számoljon el mindazért, amivel vádolják. Feléjen és számoljon, szóljon és védekezzen, minden könyről és sirásról, minden szívreszketésről számoljon. Védekezzen, de ne a rendszerrel, védekezzen, de ne mondja azt, hogy Bodának ilyen volt a rendszere. — Nem igaz. — Nem lehet egy jó és tisztességes embert aljasságokra rávenni. Czövek oly lélekkel, oly ambícióval kínzott, oly fáradhatatlanul, hogy nem lehet senkit se okolni érte, csak a Czöveket. Czövek a Bérczy és Krecsányi iskolájából való. Aoból az iskolából, amely mérielmetlenül tipor az emberek lelkén, érzéstelenítés nélkül ráncigálja az idegeket s vagdos be az egészséges izmokba. Amivel operál, kése nem éles, hanem tompa és rongyos szelű, nem is kés, hanem rozsdás balta. Czövek nem orvos, nem ügyeskező operatőr, durva mészáros, akinek csak állatokonszabadság kísérletezni. Ajánljuk Sándor Lászlónak, hogy ezt a Czövek ügyét alaposan vizsgálja meg s ne ismerjen irgalmat ha igazak a vádak. Czövek se ismerjen irgalmat. Czövek is nevetett, amikor Földiné sikított. Sándor László ha kedvelt és jó főkapitány akar lenni, akkor az ilyen éles, hegyes cöveket ne hagyja maga körül belegyökerezni a földbe, hanem dobálja ki őket.

Gál Jenő dr., aki régebben mint védő szerepelt a Földi-ügyben, ezeket mondta Czövek kapitány szerepéről:

— A Földi-ügyben pattant ki tulajdonképpen, hogy mi Czövek nyomozási módszere. Ez az ügy azonban nem az első és nem a legsúlyosabb esete Czövek kapitánynak. Czövek ellen már eddig is számtalan panasz volt, csak hogy rendszerint eltussolták a dolgait.

— A nagyváradi nagy hadseregszállítási perben az egyik tanu, egy katonatiszt — aki ellen a katonai hatóság emelt vádat, később fölmentették — először az elnöknel, azután a királyi ügyésznel bünyádi feljelentést tett Czövek Sándor ellen. Huszonnégy tanu jelentett be annak igazolására, hogy Czövek kapitány a detektívvel együtt rugdosza a terheltet, azzal tenyegette őket, hogy feleségüket, gyermekeiket is lecsukattja, ha nem vallanak. Napirenden voltak a „betyár zsidó” és hasonló kirejezések. Az illető katonatiszt bizonyítani kívánta ezeket a vádakát. Eppen tegnapelőlt múlt fél éve, hogy beadta ezt a feljelentést Nagy Mihály dr. nagyváradi ügyvéd, aki az egyik vezetője volt annak idején a Balog-féle gyorsított eljárás ellen indult mozgalomnak, de a királyi ügyész-

ség mind a mai napig nem tett egy lépést sem ebben az ügyben, egy tanu sem hallgattak ki. Nagy Mihály nem akarja annyiba hagyni az ügyet, nagyon lelkes ember, most kérvényt adott be az igazságügyminiszterhez, hogy a valóságos tussolás számba menő késedelmeskedést szüntesse be és utasítsa az ügyészséget, hogy hallgassák ki a tanukat.

— A kassai haditörvényszék egy más ügyből kifolyólag több mint egy évvel ezelőtt ártirt a szatmári királyi ügyészséghez, hogy a Czövek által elkövetett erőszakosságok miatt indítsa meg a bünyádi eljárást. Egy évvel ezelőtt történt ez, azóta sem történt ebben az ügyben semmi. Ezt is tussolták. A szegedi nagy hadseregszállítási perben résztvevő összes védők az azóta már jórészt bünyátesüket kitöltött vádlottak nevében perújítással élnek. Indokolás: mert a Kuria valamennyit Czövek-féle vallomások alapján ítélte el.

— Le kell menni vidékre, Nagyváradra, Szatmárra, Szegedre, százzsámara ülnek börtönben az ártatlan emberek, akiket a gyorsított eljárás alapján csuktak be. Szeged egyik leg-tisztességesebb kereskedője, Beregi Béla, az ország legképzettebb kereskedelmi szaktekin-télye 3 évet ült egy Czövek-féle jegyzőkönyv miatt. Azt vallotta, hogy 1000 koronát adott valami Meinx Vaiternak, hogy az ügyét hamarabb intézzék el. Ezért kapta a 3 évet.

— Most revidálni akarják a gyorsított eljárásról szóló törvényt. Ez is szükséges, de még fontosabb, hogy rendelkezjen az összes elítelt hadseregszállítók perének revízióját. Szenzációs lenne az eredmény. Ez helyezné Czövek működését igazi világításban.

H I R E K.

— A berlini nagykövet bécsi tanácskozá-sal. Bécsből jelentik: *Hohenlohe* Schillingfürst herceg, berlini osztrák magyar nagykövet a legutóbbi napokban Bécsben időzött, ahol ismételtan tanácskozott *Cernin* Ottokár gróf külügyminiszterrel és a királlyal is megjelent magánkihallgatáson. A herceg ma visszautazott Berlinbe.

— Sándor László Budapest főkapitánya. Budapestről telefonálja tudósítók: A hivatalos lap holnapi számában két királyi kézirat jelenik meg. Az egyikben a király *Boda* De-zsó főkapitánynak megengedi, hogy saját kérelmére nyugalmába helyeztessék, a másik kéziratban pedig Sándor László dr. rendőrtanácsost főkapitánnyá nevezi ki.

— Az új veszprémi püspök. A király máint a hivatalos lap közli — *Rott* Nándor dr. pápai prelátust, esztergomi főszékesegyházi kanonokot és a budapesti központi papnevelő intézet kormányzóját veszprémi püspökké nevezte ki.

— Aljegyző választás a városi közgyűlésen. A városi törvényhatóság holnapi közgyűlésén megtartják az első aljegyző választását, mert *Ugron* Gábor belügyminiszter ma késő délután táviratilag felhatalmazta *Varjassy* Lajos polgármestert, hogy a kijelölt választmányban elnököljön.

— Bérbe adja a város a mozihoz. Arad sz. kir. város tanácsa a város tulajdonát képező mozgógépszínház engedélyek közül kettőnek megengedése szerint, több évre való bérbeadására versenyfolyamatot hirdet. A bérbeadó engedélyek egyike a Bevárosra, másika pedig Arad-gáj külvárosára szól. Felhívatnak mindazok, akik a szóban lévő jogokat bérbe öhajlják venni. erre vonatkozó zárt ajánlatukat folyó év augusztus hó 8-án déli 12 óráig Arad sz. kir. város polgármesteri hivatalánál nyújtsák be. Későbbben érkező ajánlatokat nem vesszük figyelembe. Ajánlattevő köteles az általa felajánlott bérnek megfelelő összeget biztosíték gyanánt készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírban Arad sz. kir. város pénztáránál letétbe helyezni és az erről szóló letétjegyet az ajánlatához csatolni. Az esetleg szükséges részletes felvilágosításokat a közművelődési tanács-

nok adja meg. Az ajánlatok felett arad sz. kir. város törvényhatósága folyó év augusztus hónapban határoz. A városi tanács.

— Életmentő főhadnagy. Ma este háromnegyed tíz óra tájban a gróf *Károlyi* hidról egy fiatal leány a Marosba vetette magát. Az esetnek többen voltak szemtanúi, akiknek segítség kiáltására *Menráth* Lajos 33. gyalogezred-beli főhadnagy esolnakhoz szaladt és gyorsan a faldokló leányhoz evezett, akit az utolsó pillanatban, amikor már csak a haja látszott ki a vízből, sikerült kimenteni. Ekkor már eszméletlen állapotban volt. Az öngyilkosságról értesítették a rendőrséget, ahonnan *Beregi* Sándor dr. ügyeletes rendőrfogalmazó és *Prohászka* László dr. tb. főorvos mentek ki. Közben a leány eszméletre tért, de öngyilkosságának okáról megtagadott minden felvilágosítást. Azt mondta, hogy megunta az életet. A rendőrfogalmazó elmondta, hogy *Fodor* Lenka a neve, aradmegyei születésű, tizenhét éves, mint szobalány volt alkalmazva, de pár nap óta nem volt helye. Az öngyilkos leányt a mentők a kórházba szállították.

— A névtelen feljelentés. A rendőrség bünyügyi osztálya ma névtelen feljelentést kapott egy vasuti alkalmazott özvegye, *B. Györgyné* és ennek nővére, *G. Flóriáné* ellen. A feljelentés elmondja, hogy a két asszony a vasutnál dolgozó orosz foglyokkal összeköttetésben áll és nem lehetetlen, hogy maint orgazdák részük van a legutóbb előfordult vasuti lopásokban. Ezenkívül katonai kincstári tárgyakkal is kereskednek. A rendőrség detektívjei nyomozást indítottak és a két nő lakásán házkutatást tartottak. A detektívek a házkutatás alkalmával igen sok olasz vöröskeresztes zászkocskákat találtak, melyekben a Magyarországon levő olasz haditoglyoknak küldötték különféle szeretet adományt. Találtak még különböző katonai felszereléseket és nagyobb mennyiségű élelmiszereket. Az asszonyok kijelentették, hogy a feljelentés vádjai hamisak és hogy az élelmiszert a közeli falvakban vásárolták, hogy azt Aradon értékesítsék. A gyanús tárgyakat a rendőrség lefoglalta és a további nyomozás majd megállapítja, hogyan kerültek azok a két asszony birtokába.

— Közlétszervezők élelmiszor beszerzése. A pénzügyi alkalmazottak által tervbe vett beszerzési csoporthoz a többi közalkalmazottak széles rétegei is csatlakozni kívánnak. Ulykép a lényegesen megszaporodó tagok számához mértén a csoport egész szervezetét és berendezkedését ki kell bővíteni, át kell alakítani. Ennek megbeszélésére és a végleges megalakulás kimondására az egyes hivatalok és testületek megbízottai július 11-én szerdán, délután 4 órákor a *Kazinczy-utcai polgári iskola rajztornámban együttes ülést tartanak.*

— Ellopott egy sertést. Ma délután megjelent a rendőrségen *Krámer* Béla aradi hentesmester és ismeretlen tettes ellen feljelentést tett, aki a vágóhídon lévő sertéseiből egyet, azzal, hogy az ő megbízásából ment a sertésért, elvitt. *Hegedüs* Lajos katonaszökevény személyében a tolvajt a délután folyamán *Rasztig* detektív elfogta. *Hegedüs* bevallotta, hogy a lopást ő követte el, sőt elmondta azt is, hogy a sertést már el is adta és a pénzt el akarta mulatni. A rendőrség tovább folytatja a nyomozást, mert valószínű, hogy *Hegedüs* hasonló lopásokat követett el.

— Cukor kiosztás. Felhívom az I. II. III. kerületekhez tartozó kereskedőket, hogy csütörtökön, a IV. V. VI. és VII. kerületekhez tartozó kereskedőket, hogy pénteken és a VIII. IX. XI és XII. kerületekhez tartozó kereskedőket, hogy szombaton délelőtt a cukor utalvány kiváltása céljából a közelelmezési hivatal-

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.
Még nem döntött a császár.

Berlin. Vilmos császár ma délelőtt meghallgatta Bethmann-Hollweg birodalmi kancellár több óra hosszat tartó előterjesztését.

Berlin. A Vossische Zeitung értesítése szerint a tegnapi koronatanácsban Michaelis orosz közlelmezési ellenőrt is bevonták. Ennek a lapnak híre szerint Michaelist emlegetik Helfferich utódául, sőt más oldalról a kancellár utódául is.

Berlin. A Lokalanzeiger szerint a császár a tegnapi koronatanácsban a birodalmi kancellár javaslatát, hogy több minisztert és államtitkárt mentesen fel, annyiban utasította vissza, hogy a döntést magának tartotta fenn. A kancellár megmaradása iránt sem történt döntés. Az a hír, mintha a császár a tegnapi koronatanács után a kancellárt újból bizalmáról biztosította volna még nem nyert megerősítést. Minden függőben van. A császár ma kihallgatáson fogadta Payer képviselőt, a haladó párt vezérét, aki egyik legbensőbb híve Bethmann-Hollwegnek. Hogy kinek a javaslata

tára fogadta a császár az ismeretlen. A válság megoldása a legközelebbi órákban várható.

Berlin. A költségvetési bizottság ülése után az egyes pártok tanácskozássra vonultak vissza, hogy végleges határozatot hozzanak a háborús politika dolgában, miután a belső politika kérdéseiben már megállapodtak.

Berlin. A császár ma délelőtt meghallgatta a birodalmi kancellár, a hadügyminiszter és a kabinet irodafőnökének előadását. A birodalmi gyűlésben élénk élet uralkodik, minthogy a pártok szakadatlan megbeszéléseket folytatnak. Különböző ellenőrizhetetlen hírek keringenek arról, hogy állami és birodalmi vezető állásokban változások lesznek és oly híresztelések, melyek szerint a változás a birodalmi kancellár személyére is vonatkozik. Legesőkönyösebben a belügyi és külügyi államtitkárok lemondásáról beszélnek. A súlypont ezidő szerint a centrum, a szociáldemokraták, a nemzeti szabadelvűek és haladók pártterkezeletében van, mely pártok szilárdan el vannak határozva, hogy megegyeznek a hadicélokra és a kormány parlamentarizálására vonatkozó formula dolgában.

ban jelentkezzenek. A cukor utalvány 5. és 6. számú szelvénye váltható be adagonként 20 deka cukorra, melynek kiesinybeni eladási ára 32 fillér. A közlelmezési hivatal vezetője.

— A Napközi Otthon céljára tartandó sorsjátékokra a következő nyereménytárgyak érkeztek: Gróf Bréda Viktornétól 1 malac, 1 darab szappan, 2 kefe, 1 darab pótkávé, 1 darab tea. Csernovics Diodor dr. Adó üveg bor. N. N. től 1 csomag teasütemény. Reinheimer Gyulánétól 2 darab csirke, 1 darab tyúk, 3 darab pótkávé. Özv. Rónay Jánosnétól 2 darab kacska, 1 torta. Özv. Rónay Lajosnétól 2 darab kacska, 2 darab csirke. Lészay Sándornétól 1 darab kávé, 2 darab seprű, 10 csomag gyújtó. Tóth Józsefnétől 2 darab liba, 2 darab csirke. Purgly Lászlótól 2 darab malacz. Kintzig Jánosnétól 12 darab házi szappan. Kintzig Jánosnétól 1 darab malacz. Övensesi uradalomtól 1 darab malacz. Bárány Urbán Péternétől liba, ruca, tyúk, kakas. Vásárhelyi Lászlónétól ruca, csirke. Nyéki Iohnától 1 darab bárány. Dengl Lajosnétól 2 darab szappan. Dr. Kristyóry Jánosnétól 2 darab házi nyul. Tagányi Sándornétól 12 üveg vörösbort. Steiner Ferencnétől 1 darab liba. Egy kongregánista 2 darab szappan és tojás. Gellényi Ernőnétől 3 üveg lekvár. Mindezen nagylelkű adakozóknak hála köszönetet mond és további szives adományokat kér a Nővédelmi hivatal nevében Baross Boris ügy. alelnök.

Ertesítés. Jacsó Gyula vizagázott fogtechnikus, ezaton értesíti a n. é. közönséget, hogy a mai napon Kézisbadba utazott és műterme augusztus hó 18-ig zárva van.

— Legújabb divatlapok Kerpelnél. 354

A KIADÓHIVATAL IZENETE. A kiadóhivatal felkéri a t. előfizetőket, hogy az esetben, ha az Aradi Közlöny valamelyik száma nem érkezik meg a szokott időben, úgy jelentsék be ezt a körülményt annál a postahivatal-

nál, amely a lapot kézbesíteni szokta. A postahivatal az Aradi Közlöny kiadóhivatalát a hiányról azonnal értesíti. Ez a hivatalos értesítés korábban jut a kiadóhivatalhoz, mint az előfizető panasza.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

A hadimunkások kielégítő élelmezése.

Dacára annak, hogy a háború mint a társadalmi élet minden terén, a közgazdaságban is elkobozta a szabadságokat és részint a háborús viszonyok állítottak természetes korlátokat, részint pedig az államhatalom preventív intézkedései szabályozták, szűkítették és centralizálták a közgazdasági életnek minden ágát, a közgazdaság tudományának nagy alapvető dogmái ma éppolyan aktuálisak, mint száz esztendővel ezelőtt voltak. A mai abnormális viszonyok a szociálisizmus egyik válfaját az állam szociálisizmust léptették életbe, talán örömeire mindazoknak a antikapitalista irányzatoknak, amelyek radikálisnak és szociálistáknak nevezik magukat. A mai termelési rendszer e békétlenjei azonban még sincsenek a háborús államszociálisizmussal teljesen megelégedve. Dacára annak a minden kétségen felül álló megállapításnak, hogy egyetlen államnak sem érdeke a mai viszonyok között, amikor minden polgárára szüksége van, az egyik társadalmi osztályt a másikkal szemben előnybe helyezni, a joggal vagy legalább is okkal békétlenkedők mégis állandóan azt hangoztatják, hogy rajtuk, a gyöngéken folytonos sérelmek esnek a föntlevőkkel, az erősekkel és különösen a tőke erősekkel szemben. Csak a múlt héten járt Arad város polgármesterénél egy munkás küldöttség az itteni hadfőszereleési gyárak munkásaiból és a küldöttség tagjai dokumentumokkal bizonyították be a polgármesternek, hogy ők kevésbé jól vannak ellátva a tőkeerős burzsoázianál.

Ismételjük, ez a küldöttség hadfőszereleési munkásokból állott, akiknek ellátása és megelégedettsége elsőrendű érdeke a hadviselésnek és akikre éppen ezért számtalan hadügyminiszteri rendelet hívta föl a törvényhatóságok fi-

gyelmét a kifogástalan élelmezés ellátás szempontjából. Bizonyos, hogy a törvényhatóságok még e hadügyminiszteri figyelmeztetések nélkül is elkövettek minden lehetőséget, hogy azokat a munkásokat, akiknek munkaereje a hadviselés szolgálatába van állítva, főnnakadás nélkül és panaszra, elégedetlenségre okot nem adó módon táplálják, mert hiszen a háború sikere a frontkatonasággal teljesen egyenlő mértékben van letéve a munkások kezeibe és függ azoknak munkabírásától. Ha tehát ennek a különös gondoskodás tárgyát képező háborús társadalmi osztálynak mégis panaszra van oka, akkor ez azt bizonyítja, hogy ma is, amikor drákói szigorúságu államrendeletek szabályozzák az adósvételt, különösen az élelmiszerekben, amikor állami autokrácia szabályozza a közgazdasági élet minden ágát, amikor egyszóval az államszociálisizmus diadalát éljük, ma is van verseny, csak hogy ez a verseny már nem szabad többé. Illetőleg még annyira sem szabad, mint a béke ugynevezett szabadságában, amely éppen az antikapitalisták szerint szintén nem volt egy teljes szabadság.

Ezen a közgazdasági problémán gondolkozva eljutunk a szociológia főproblémájához, a rend vagy szabadság kérdéséhez, ami azt bizonyítja, hogy a közgazdasági élet az egész társadalmi életnek, a közgazdasági kísérleti tudomány a szociológus társadalom tudományának leghűbb tükré. Ez marxi tétel, viszont éppen ebből kiindulva deduktív okoskodással a Marx tanáival legellentétebb szociológiai főfogáshoz, a malthuzianizmusához jutunk el. Az a körülmény, hogy a mindent kezében tartó hatalmas állam a legnagyobb erőfeszítéssel és a legkétségtelegőbb igazságossággal sem képes a számára egyformán értéket reprezentáló polgáraitól egyformán gondoskodni, azt látszik bizonyítani, hogy igaz az a malthuzi tétel, mely szerint az emberi szaporodás gyorsabb a természet gazdagságánál és a népesség nagy száma teszi lehetetlenné a fogyasztás teljes kielégítését a termelésből. Igaz ugyan, hogy erre a esőkönnyös ellenzők azt mondanák, hogy a gazdagoknak és hatalmasoknak ma tiltott utakon van módjukban előnyöket szerezni a maguk számára, vagy pláne azt állítanak, hogy az államhatalom mégsem a legteljesebb igazságossággal jár el. Ezek az érvek azonban a dolog lényegét és magát a tényt nem érintik, ezek az érvek inkább egy szociálista dialektika érvei.

Már pedig minden dialektizálásnál helyesebb és célravezetőbb, ha megoldást keressünk, ha elvi viták helyett kibontakozni igyekezünk a reánk szakadt súlyos nehézségekből. Számokkal és adatokkal is módunkban volna bebizonyítani, Malthusnak ama igazságát, hogy a mai termelés mellett a világ termése nem képes az egész lakosságát eltartani. Itt nem Magyarországról, vagy egy más államról van szó, hanem most már egyetemesen az egész emberi társadalomról. Nap-nap után olvashatunk távirati jelentéseket, amelyek arról számolnak be, hogy Angliában és más gazdag entente-országokban éppen olyan, vagy még fokozottabb nehézségek vannak a közlelmezés körül, mint minálunk. A baj az ipari államokban és az agrár államokban egyformán előáll, sőt az ipari termelésben még nagyobbak a nehézségek, mint a mezőgazdaságban, mert az ipari termelés grafikonja nem vízszintes, hanem merőleges vonalat mutat. Ez olyan régi közgazdasági tétel, hogy ma már a laikus olvasónak is alig kell magyarázni. A mezőgazdasági termelés rendszerint természetes állapotban kerülnek a piacra, míg az ipari termékek egy mezőgazdasági vagy ipari nyeresésteremtésből mindig hosszadalmas és széles skálájú eljárásokkal készülnek ki.

(Folytatjuk.)

Bors László.

Habzó, illatos, tisztító a „ZOLIN” szappanpótló mosdótabletta, hozzájuthat mindenki, mert olcsó és mindenütt kapható. v-7179 Készíti: Brázay Kálmán szappangyára, Budafok.

= A szőlő állása a ménesi kerületben. A szőlészeti és borászati kerületi felügyelő jelentése június végéről: A szőlő jól kötött, a virágzás igen jó volt. Lényegtelen molykárók vannak, helyenkint pedig a fűrtperonospora is fellépett. A terméselérés átlagban közepes, némely hegyközségben azonban bő termés várható. A fehér bornak 320-350, míg a vörösnek 400-500 korona az ára. Második kapálás folyamatban van.

= Hitelezői követelések a megszállott területeken. Az aradi Kereskedelmi és iparkamara értesíti a kereskedő és iparosközönséget, hogy a háború folyamán megszállott és német közigazgatás alatt álló ellenséges területeken fennálló s a háború kitörése előtt keletkezett követelések bejelentésének határideje lejárt. Utólagos bejelentéseket a kamara még legfeljebb e hó 15-ig fogadhat el.

MOZGÓKEPSZINHAZ.

* Henny Porten vasárnap az Erzsébet-mozgósínházban. „szerelem szava” című slágerben ismét alkalma nyílik Henny Portennek tanujelét adni sokoldalú művészetének. Az első felvonásban bárónő szerepében szépségének teljes pompájában látjuk magunk előtt. Hódítóan elbájoló jelenség, ki viselkedésével a társaság figyelmét állandóan magára tereli. Később megtörve, egy súlyos baleset következtében az arcát égési sebhelyek borítják s megindul kálváriájának útján, mely fájdalmas és göröngyös. Már-már elveszettnek hiszi boldogságát, szerelmét, amikor felragyog a nap újból felette s ismét forró szerelem költözik a két meggyötört szívbe. Henny Porten alakító művészetének legmagasabb fokán látjuk e képen. — Legközelebb a 9 ujjú ember II. része kerül bemutatásra.

* Szenzációs háborús film az Apollóban. (Az üldözöttek.) Az üldözöttek címmel az Apolló-színház péntektől kezdve egy rendkívül izgalmas és értékes filmatrakciót fog bemutatni, amely valóságos dokumentuma a világháború történetének. A franciák tudvalevőleg Marokkóban internálták az ott lakó németeket a háború elején és rettenetes kínzásoknak és szenvedéseknek tették ki. Fock rabati konzulnak azonban sikerült megszöknie és egy könyvben leírta azokat a borzalmakat, amelyeket ő és társai Marokkóban elszenvedtek. E feljegy-

zések alapján egy német gyár a német kormány kivánságára elkészítette ezt a hatalmas filmatrakciót, amely minden kidolgozott drámánál és történetnél izgalmasabb és szenzációsabb.

* Henny Porten-premier az Apollóban. A lehullott bilincsek című pompás Henny Porten drámát tüzte ki újból szerdára az Apolló-színház. A megkapóan szép és nagyszabású film már az első bemutatásakor nagy szenzációt keltett s bizonyára ez a fokozott érdeklődés fog megnyilvánulni a repriz iránt is. Henny Porten, mint emlékeztetés, egy szerencsétlen sorsu asszonyt kreál a drámában, aki csak keserves kálváriajárás után jut el a boldogság szigetéhez. 3

NYARI SZÍNHÁZ.

ARAD, 1917. évi július hó 11-én, szerdán:
Egy szegény ifjú története.
Színmű 5 felvonásban.

∴ Az előadás kezdete 7 és fél órákor ∴

A szerkesztéssel felel:

Stauber József.

Új könyvek.

* A Tevan-könyvtár legújabbán a következő négy kötetet jelentette meg sorozatában: Anatóle France: *Jocaste*. (Regény.) Fordította Kelemen Viktor. Ára 1.20 korona. A görög tragédia hősnőjének szomorú története modern köntösben, mai szereplőkkel és új beállításal. Tabéry Géza: *Veszta Flagelláns*. (Elbeszélések.) Ára 80 fillér. Tabéry Gézával a magyar irodalom nagy értéket és szokatlan tehetséget nyert. Írásaiban teljesen új utakon jár. Fridrich Hebbel: *Mária Magdolna*. (Polgári szomorujáték 3 felvonásban.) Fordította Hevesi Sándor. Ára 1 korona. A Mária Magdolna a legnevezetesebb, sőt ami még több, a legkittünőbb polgári dráma Ibsen előtt. Gerhard Hauptmann: *Crampton mester*. (Komédia 5 felvonásban.) Fordította Balint Lajos. Ujházi Edének volt kedvence szerepe egykor a régi jó Crampton mester. A jóízű humorral telesztott szindarab, mint könyv is, a legelvezetesebb olvasmányok közé sorakozik.

ARADI KÖZLÖNY.

Az új évnegyed alkalmával 1917. évi július hó 1-től új előfizetést nyitottunk az „Aradi Közlöny”-re.

Az eseményekről napról-napra a legalaposabb és a legfrissebb tudósításban számol be az Aradi Közlöny. Közleményeinek eredetisége és érdekessége, valamint háborús híreinek megbízhatósága révén Magyarország vidéki lapjai között az első helyen áll és mint ilyen a legelterjedtebb, a legértelmesebb, legkedveltebb és legolvasottabb újság.

Előfizetési árak helyben és vidéken:

Egész évre . . . . . 36 korona
Fél évre . . . . . 18 korona
Negyed évre . . . . . 9 korona
Egy órá . . . . . 3 korona

Tessék mutatványszámot kérni!

A Hátszegi Felső Kereskedelmi Iskolával és Női Kereskedelmi Szaktanfolyammal

kapcsolatos

Internátus. 4071.

Ellátási díj 1000 korona. A főbb felügyelet alatt külön izraelita menza. Érettségi vizsgálat. Allasközvetítés. Beiratás levél útján is eszközölhető. Prospektus ingyen. A délkeleti kárpátok legszebb és legégszesebb vidéken.

Használt ólom

megvételre kerestetik.

A szépségápolás titka a felhasznált szépitőszerek helyes megválasztásában rejlik!

Rozsnyay kitűnő Serail arc-szépítő különlegességei

mind kipróbált jó hatású készítmények, amelyet bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arckenőcse. Kis tégl 1-50 kor. Nagy tégl 2-50 k.

Rozsnyay Serail krémje nappali használatra. Egy tégl 2 korona 50 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 3 kor. 50 fill.

Rozsnyay Szerén Arcpora. Lehelet finomságu. Crém, fehér, rózsás és testszelvényben. Egy dob. ára 2 korona.

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvirág, Ibolya, Loin du bal, orgona, piros rózsas, Serail, Uvegje 1 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél: 1945

Rozsnyay Máttyás gyógyszerárában Arad, Szabadság-tér.

Mesés szép lesz az a hölgy,

aki az

IBOLYA DORÉ CRÉMET

használja. Az arebört vakító fehérre varázsolja és eltünteti mindenféle arctisztatlanságot. Ára egy tégelynek 2.- K.

Ibolya Doré szappan 3 kor., Ibolya Doré tej 1 K 50 fill. Ibolya Doré hölgypor 1 K 50 fill.

Tyukszem ellen

a leghatásosabb szer az

Anagalin.

Ára 1 korona.

Kellemes ízű limonádét

mindenki otthon készíthet 1 adag CITRUS-sal.

Ára 20 fillér.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Arpád gyógyszerárában

Arad, Andrásy-tér 22. szám.

5-6 tányér leves 24 fill.**„Bergmanna“ busizá leves,**

teljesen pótolja a husleves, tartalmaz: Juliennet, szárított zöldséget, cartioit és gombát. —: 1 csomag (5-6 tányér levesnek elegendő). **Ára 24 fill.**

Tömegélelmezőknek előnyös külön arajánlatok

Mindenütt kapható!

Képviselő: 4227

László B. Jenő,

Arad, Kazinczy-utca 2. szám.

Egy magánjáró

gőzgép után akasztható, erős szerkezetű, fogaskerekekkel kiemelhető és mélyíthető, 5 vasu

vontató eke,

teljesen új, jutányos árban

eladó.

ugyszintén egy használt kisebb-szerű stráfkocsi is **eladó.** 4435

Fenyő Jenőnél, Mezőkovácsházán

Magyar királyi államvasutak.

170140—1917. szám.

Arverési hirdetés.

A kézbesíthetetlen küldemények a vasuti üzletszabályzat 81. §-a értelmében az alább felsorolt állomások teheraru raktáraiban, délelőtt 9 órakor a következő napokon fognak azonnali készpénzfizetés mellett nyilvánosan eladatni:

Állomáson 1917. július hó	19-én.	20-án.	21-én.	22-én.	23-án.	24-én.	25-én.	26-án.	27-én.	28-án.	29-én.	30-án.
Arad												
Budapest dunapart teher p. u.												
Budapest—Józsefváros												
Budapest nyugoti pályaudvar												
Debreczen												
Eszék												
Fiume												
Győr												
Kaposvár												
Kassa												
Kolozsvár												
Losoncz												
Miskolcz												
Nyitra												
Nagyvárad												
Pápa												
Pécs												
Pozsony												
Sátoralja-Ujhely												
Szabadka												
Szatmárnémeti												
Szeged												
Szolnok												
Temesvár Józsefváros												
Ujvidék												
Zágráb												

Budapest, 1917. június 22-én.

Az igazgatóság.

(Utányomás nem djastatik).

13390—1917. kb.

Hirdetmény.

A nagymélt. kereskedelmiügyi m. kir. Miniszter ur 35421—1917. VI. C. sz. rendelete folytán közhírré teszem, hogy a kereskedelmiügyi miniszter ur a földművelésügyi miniszter urral egyetértéssel engedélyt adott az „Első magyar sörégyár Selmeczy Miklós és társa” losoncai cégnek, hogy azon vadászok (vadászati jeggyel bírók) ólomkészletét, akiknek összes készlete a 40 kg-ot meg nem haladja, amely készlet a m. kir. ministeriumnak 1449—1916. M. E. számú rendelete értelmében zár alatt nincsen, össenyűjttesse és vadászörétté-átdolgoztassa a következő feltételek mellett:

Söréttel csak az gyártathat, akinek „Söréttigazolványa” van.

Az Első magyar sörégyár a részére átdolgozás végett beküldött ólomot tartalmazó csomagokat egy, Losoncz város által a céltól kiküldött bizottság jelenlétében bontja fel.

Az Első magyar sörégyár Selmeczy Miklós és társa losoncai cég kötelezettséget vállalt arra nézve, hogy használható anyag ólomörétre való átdolgozását és kezelését a következő egységáron végli:

a sörétre való átdolgozást kg.-onként 50 fillérért,

a csomagolást, kezelést kg.-onként 50 fillérért a kész sörét súlya után számítva. Az átdolgozási és kezelési költségeket a gyár utánvételezheti.

Arad, 1917. június 8.

Green, főkapitány.

Hirdetmény.

Az aratási idő beálltával közbiztonsági és közrendi tekintetből közhírré teszem, hogy: szénát, vagy gabonaneműeket éjjel a földekről csupán a közeli tanyákra szabad hordani.

Dinnye vagy kukorica földek őrzése céljából készült kunyhók közelében lábas jószágot, vagy majorságot tartani nem szabad. Érd vagy learatott gabona közelében tüzet rakni tilos. Szalmás gabonák nyomtatás végett a város területére való behordása meg nem engedtetik. A swérus helyeken összehordott gabonaneműek akként helyezendők el, hogy az asztag végek között legalább 3 m. tures hely legyen. A cséplőgép tulajdonosa a gép működése színhelyén tűzbiztonság okáért egy fecskendőt készletben tartani köteles.

Gőzerő által (lokomobil), vagy annak megfelelő villamos erő által hajtott cséplőgépek üzeménél egy kifogástalanul zároló burgonybédoból vagy keményfából készült mentőszekrényt felszerelve köteles tartani. Amennyiben mentőszekrény vagy kötszerdoboz már volna készletben a géptulajdonos új készlet beszerzése nem köteles.

Kézi erővel hajtott cséplőgépek tulajdonosai ilyen mentőszekrények tartására nem kötelesek. A mentőszekrény, illetőleg a kötszerek kellő módon való használhatása céljából megköveteltetik azonban, hogy a cséplőgépeknél alkalmazottak közül legalább is 2, illetőleg a fentebb említetteknek egy egyén még pedig első sorban a gépész az első segély nyújtásában kellő jártassággal bírjon.

A cséplőgépénél, valamint az asztagok között dohányozni tilos. A géptulajdonos a cséplőgépénél alkalmazott etetőket, fűtőt, a gépen álló kévevágókat, kéveadogatókat, ugyszintén a szecskavágó gépnél alkalmazott etetőt köteles az országos gazdasági munkás családségélyező pénztárnál baleset esetére biztosítani. Ha a géptulajdonos ezen kötelezettségének nem tesz eleget, a mulasztásból eredő teljes kárért az etetőnek, fűtőnek, kéveadogatónak, illetőleg jogutódainak, akkor is felelős, ha a munkaközben bekövetkezett baleset körül őt különben semmiféle gondatlanság sem terheli. A cséplőgépeket csak képesített gépészek, fűtők kezelhetik.

Erzsébet, Sága és Gáj külvárosokban, végül Póktura városrészében a takarmány boglyákban, vagy kazalban csak akkor tartható, ha a boglya vagy a kazal és az ezt környező épületek közt legkevesebb husz méter üres tér marad több boglya vagy kazal pedig csak akkor helyezhető el, ha azok között 20 méter üres tér marad.

Arad, 1917. évi június hó 11-én.

Green, főkapitány.

Használt ólom

megvételre kerestetik.

Az Aradi Ipar- és Népbank

Bankhelyiségek a Bohus-palotában. Alapított 1869-ben.

Részvénytőkéje és tartalékalapja: 7.500.000 korona.

Igen előnyös feltételek mellett nyújt kölcsönöket ingatlanokra, (ház és földbirtokokra.)

Elfogad takarékbetéteket

állandó természetűeket ... .. 4 1/2 %

és bármikori, azonnali rendelkezésre ... .. 4 %

kamat mellett. — Előleget ad

Árukra, értékpapírokra.

Hadifoglyoknak pénzküldeményeket eljuttat. 4483

Magyar gyógyborok

Kitünő minőségű hegyaljai fehér édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vérképző gyógybor, vérszegények, lábadozók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palack ára: 4 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerosztó szer, finom fűszeres ízű, zsonogító, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegség részére és ott, ahol a condurongó kéreg javulva van. Egy palack ára: 3 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidol pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 3 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1845

Rozsnyay Mátás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját az alábbiak szerint számítjuk.

Minden sor hirdetéssel ára 3 filler. Vastagabb betűkkel 16 filler.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 1 korona.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

Hirdetéseket délután 4/6 óráig veszik fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmában fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

"Széke hadiösvégy"

Levele van, sürgősen vegye át. Szerencse fel. 4573

"Bűsség"

Jelige, levele van a kért helyen. Modern. 4577

Alkalmazást keres.

Hésvetetősné

vagy jobb házba szakácsnőnek ajánlok. Lehetőség vidékre. Cím a kiadóhivatalban. 4572

Hadmester.

fűszer- és vegyes szakmában teljesen jártas kereskedő segéd, alkalmazást keres. Zsurkány Péter, Facsád. 4571

Zongora hangolást "

vállal Kollár István zongora hangoló. Fürj-u. 1. 4578

52 éves szabadságolt katoná,

jó írással, felügyelőnek vagy portásnak ajánlkozik, helyben vagy vidéken. Cím a kiadóhivatalban. 4579

Fűszerkereskedő tanuló

ajánlkozik vidékre is. Cím a kiadóhivatalban. 4580

Egy intelligens

uri leány, irodai alkalmazást keres. Cím a kiadóhivatalban. 4576

Gazdaszonyi állást

keres helyben vagy vidéken, középkorú nő. Cím a kiadóhivatalban. 4582

Gépcsa,

a cséplési idényre, vagy más iparvállalatnál alkalmazást keres. Ajánlatok feltételekkel Werner Sándorhoz, Törnyára intézendők. 4584

Kereskedelmi

tanfolyamot végzett leány, pénztárnoknői, vagy hasonló állást keres. Teljes ellátás esetén vidékre is megy. Cím a kiadóhivatalban. 4585

Junges Kinderfräulein

die ein reines deutsch spricht. wünscht per 1. August ihre Stelle zu verändern. Gefällige Zuschriften erbeten unter „Grenze Deutschland". 4488

Gazdasági iskolát

végzett rokkant katoná gazdaságba ajánlkozik. Duka Péter, Steigenberger-puszta Dombegyháza, Csanádm. 4549

Alkalmazást nyer.

Tíztesztés,

ügyes mindenes, kis családkhoz, aug. 1-re felvetelik. Főtvós-u. 8., I. em. 4581

Számolóm

reszére feltétlenül megbízható, gyakorlatlalt bíró raktárnokot keresek. Nagy Farkas, Arad. 4512

Ügyes csomagoló leány

felvétetik. Vojtek és Weiszánál. 4543

Középiskolai tanuló,

ki lehetőleg németül is tud, két kis fiu mellé a szünidőre kerestetik. Cím a kiadóhivatalban. 5002

Nyomdász-tanuló

felvétetik két fiu, kik a 14. élet évét betöltöttek és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Lakást keres.

Keresek

két, esetleg egy szobás lakást minden hozzátartozóval együtt azonnal, vagy 15-re. Cím a kiadóhivatalban. 4583

Modern

3 szobás úrlakást fürdőszobával, villanyvilágítással, fűtés közelében, keresek azonnalra vagy augusztus 1-ére. Cím a kiadóhivatalban. 4546

Ingatlan.

Igen szép, új magánház,

modern, 8 évig adómentes, 5 szoba és összes melléképítményekkel, nagyobb kerttel eladó a Varjassy Lajos-utcában. Bővebbet a kiadóhivatalban. 4574

5 szobás úri magánház

modern berendezéssel, parkirozott fenyves udvarral, külön álló üres telekkel a belvárosban eladó. Megtekinthető délután 4-5-ig. Cím a kiadóhivatalban. 4841

Vétel és eladás.

Szépén énekítő

főleműlt, vagy kanári madarat megvételre keresek. Ajánlatokat a cím megjelölésével „Énekítő madár" jellege alatt a kiadóhivatalba kérek. 4575

Dielából készült

modern ágy és éjjeli szekrény, hintaszék, gobelin kép fakeretben, eladó. Megtekinthető d. e. 10-12-ig, d. u. 4-6-ig. Cím a kiadóhivatalban. 4557

Keresünk

egy 8 lóerős gőzlokomobilt, üzemképeset, bárbe vagy megvételre. Cím a kiadóhivatalban. 4546

6 koronás

fizet egy gramm aranyért Brandes órá és ékszerész. József főherceg-ut 12 (lutheranus templom mellett). 4561

A Gélem

Márványművészony, Sztabul rózsája, Csárdáskirálynő és az összes zeneműgyűjtések. Kaphatók Deák Béla könyv és papirkereskedésében Forray-utca. Telefon 902. 871

Tégla

jóminőségben, nagy és kis mennyiségben, jutányos áron kapható. Jiraszek iroda Lovárd-u. 1. szám. telefon 1097, vagy Lázár iroda, Haaszinger-utca 5. szám. telefon 747. szám. 3783

Egy alig használt egyenáramu

2 1/2 lóerős motor eladó. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Oktatás.

Kisasszony

mérsékelt díjazásért zongora tanítást vállal. Bővebbet Borona-u. 48a. 4544

Különféle.

Szeptetés

és gondozásra kiadnám 8 napos kislánykamat. fizetés ellenében jószívű asszonyok. Cím a kiadóhivatalban. 4547

Gyógyászat.

Hehs Vasas chinabera.

Suvarán szer vérszegénység, sápkór, szédülés, a vérszegénységből eredő idegbajok, étvágytalanság, gyomorbántalmak, láz, általános gyengeség ellen. Páratlan vérképző és vérjavító, biztos évszáz mállárkus fertőzések és minden fertőzésből eredő megbetegedés ellen úgy felnőtteknek, mint gyermekeknek. Ára 4.- kor. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár. 12

Az angor

fájdalomcsillapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Hehs-Földes-féle fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue liniment. Ára 2 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Az Anzoni

aranyér-kupokat mindenben pótolják a Haemoroidál-kupok, azonos összetételűek, folytan hatásuk is teljesen azonos, ára 3 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár Arad. 12

Arad legrégebbi kerékpár, varrógép és Gramophon raktára. Villanyvilágítási vállalat.

Hammer Vilmos

műszerész

Szabadság-tér 5-6.
Telefon 96.

Veszek törött és használt gramofon lemezt K. 0.50 darabját.

Egyedüli képviselő a világ legjobb gyártmányú gépekből. Columbia és Irangyalos jegyű gramofonokból. Waffner korékpár és Pfaff varrógép, Saphirtás „Pathefonok", Pathe lemezek. Megérkeztek a legújabb felvételi operett és népdalok. Király Ernőttől.

Nagy raktár kerékpár alkatrészekből, gumiból és Acetylen lámpákból. Pontos kiszolgálás, jutányos áruk. Nagy szakemberi javító műhely. 2951

556-1917. g. sz.

Árverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a város tulajdonában levő és a régi fajármás hid lebontásából kikerült mintegy 377 drb. nehéz vasrud eladása iránt folyó évi július hó 16-án d. e. 10 óraker a városháza első emeletén levő gazdasági hivatalban árverést tart.

Bánatpénzül leteendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árverésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezárta. a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1917. évi július hó 2-án tartott üléséből.

A gazdasági szék.

31629-1917. kh.

Hirdetmény.

Közhírré teszem, hogy a 11. F. sz. német katonai kórház, mely a Teleky-utca 27-28. sz. a. lévő gör. kat. román leányiskolában volt elhelyezve, Aradról való eltávozásakor ezen intézet udvarán egy ismeretlen egyéntől kikötésből, női szekeret hagyott hátra.

Felhívom a szekér tulajdonosát, hogy tulajdonjogát hivatalomnál 1 év és 1 nap alatt igazolja, mert ellenkező esetben a szekér mint gazdátlan, nyilvános árverésen a legjobbat ígérőnek készpénzfelítés ellenében el fog adatni.

Arad, 1917. június hó 18-án.
Greis, főkapitány

Használt ólom
megvételre kerestetik.
Bővebbet a kiadóhivatalban.

Aradi és csanádi egyesült vasutak menetrendje.

Ervényes 1917. évi június 1-től.

Aradról Szegedre indul:

Személyvonat reggel 6.40
Személyvonat délután 4.13

Aradról Szegedre érkezik:

Személyvonat délben 12.00
Személyvonat este 9.31

Szegedről Aradra indul:

Személyvonat éjjel 3.06
Személyvonat délután 3.17

Szegedről Aradra érkezik:

Személyvonat reggel 7.33
Személyvonat este 7.51

Aradról Brádra indul:

Személyvonat reggel 5.40
Személyvonat délután 12.48

Aradról Brádra érkezik:

Személyvonat délelőtt 11.53
Személyvonat este 7.46

Brádról Aradra indul:

Személyvonat éjjel 3.00
Személyvonat délután 1.13

Brádról Aradra érkezik:

Személyvonat délelőtt 10.00
Személyvonat este 7.38

Aradról Pankotára indul:

Reggel 8.26

Aradról Pankotára érkezik:

Délelőtt 9.54

Pankotáról Aradra indul:

Délután 2.13

Pankotáról Aradra érkezik:

Délután 3.43

Aradról Ujszentannára indul:

Délután 5.30

Aradról Ujszentannára érkezik:

Este 6.10

Ujszentannáról Aradra indul:

Este 6.22

Ujszentannáról Aradra érkezik:

Este 6.58

Borosjenőről Csermőre indul:

Vegyes vonat délelőtt 9.32
Vegyes vonat délután 5.32

Csermőről Borosjenőre indul:

Vegyes vonat reggel 6.32
Vegyes vonat délután 4.29

Mezőhegyesről Kétegyháza indul:

Motoros vonat reggel 8.37
Motoros vonat este 6.20

Kétegyházaőről Mézőhegyesre indul:

Motoros vonat reggel 6.10
Motoros vonat délután 4.10

Ujszentannáról-Kétegyháza ind.:

Motoros vonat reggel 9.25
Motoros vonat este 7.09

Kétegyházaőről Ujszentannára ind.:

Motoros vonat reggel 6.00
Motoros vonat délután 4.06

Borossebőrről Menyházára indul:

Vegyesvonat délelőtt 9.00

Menyházáról Borossebőrről indul:

Vegyesvonat délután 2.39

Ujságmaculatura ismét kapható kis és nagy mennyiségben.

Bővebbet a kiadóhivatalban.